

Zasady oceniania z historii na poziomie podstawowym i rozszerzonym w III Liceum Ogólnokształcącym w Łomży

(dla liceum czteroletniego)

obowiązują od roku szkolnego 2019/2020

PODSTAWA PRAWNA :

1. Art. 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.
3. Statut III Liceum Ogólnokształcącego w Łomży.

ZASADY OGÓLNE

1. Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania oraz przedstawia uczniom przedmiotowe zasady oceniania.
2. Nauczyciel informuje uczniów o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów.

ZASADY OCENIANIA BIEŻĄCEGO:

Obszary oceniania:

1. Prace pisemne:

- zadania domowe w formie dłuższej wypowiedzi – referatu, opisu, notatki, wypracowania.
- brak zgłoszenia nieodrobionej pracy domowej, skutkuje oceną niedostateczną wpisaną do dziennika.
- przy ocenie pisemnej pracy domowej uwzględnia się: zgodność z tematem pracy, poprawność merytoryczną, zawartość rzeczową, wkład pracy ucznia, kreatywność, spójność językową oraz poprawność ortograficzną.

2. Kartkówki:

- kartkówki (testy sprawdzające) z ostatnich trzech lekcji bieżących.
- kartkówki nie są przez nauczyciela zapowiadane wcześniej i zastępują odpowiedzi ustne uczniów;
- kartkówka może obejmować również materiał będący przedmiotem pracy domowej.
- przez kartkówkę należy rozumieć pisemną formę sprawdzenia wiadomości, obejmującą materiał nie większy niż do trzech ostatnich lekcji najczęściej pod postacią testu wyboru, pytań zamkniętych albo otwartych.

- zgłoszenie nieprzygotowania do lekcji, nie zwalnia ucznia z pisania zapowiedzianej kartkówki;

- Punktacja jest ustalana dla każdej pracy – przyjmując za 100% ilość wszystkich punktów oceny wystawiane są następująco:

0 – 29% niedostateczny

30 – 50% dopuszczający

51 – 74% dostateczny

75 – 94% dobry

95 – 100% bardzo dobry

- Oceny z kartkówek nie obejmują oceny celującej.

- ocena uzyskana z kartkówki nie podlega poprawie

3. Sprawdziany:

- sprawdziany przeprowadza się po zrealizowaniu każdego działu programowego i obejmują one większą partię materiału składającą się na cały zakres danego działu programowego;

- sprawdzian powinien być zapowiedziany, co najmniej jeden tydzień przed terminem jego przeprowadzenia:

- uczeń powinien być zapoznany z kryteriami stosowanymi przy ocenie danego sprawdzianu;

- w przypadku nieobecności nauczyciela w dniu zapowiedzianego sprawdzianu lub uzasadnionej nieobecności klasy, termin zostanie uzgodniony ponownie, ale nie obowiązuje wtedy konieczność tygodniowego wyprzedzenia;

- termin podania wyników sprawdzianu nie powinien przekraczać dwóch tygodni od czasu jego przeprowadzenia, termin ten może ulec wydłużeniu w przypadku realizacji sprawdzianów pisemnych jednocześnie w kilku oddziałach.

Przeliczanie punktów na stopnie szkolne odbywa się według następującej skali procentowej w stosunku do ilości wszystkich, możliwych do uzyskania punktów:

ocena skala 1- 6

niedostateczny 0 – 29 %

dopuszczający 30 – 50 %

dostateczny 51 - 74 %

dobry 75 – 94 %

bardzo dobry 95- 98 %

celujący 99-100 %

4. Wypowiedź ustna:

- w odpowiedzi ustnej ucznia ocenie podlega: zawartość merytoryczna wypowiedzi, w tym posługiwanie się terminologią przedmiotową, kompozycja logiczna i spójność rozwiązania, umiejętność uzasadniania i argumentowania, formułowania myśli, wyrażania sądów i opinii, jasność i precyzyjność wypowiedzi, poprawność językowa;
- wypowiedź ustna ucznia na lekcji dotyczy zawsze materiału programowego z trzech ostatnich lekcji bieżących;
- ocena z odpowiedzi ustnej ucznia nie podlega poprawie.

5. Aktywność ucznia na lekcji:

- uczeń ma obowiązek aktywnie uczestniczyć w lekcjach i angażować się we wszelkie czynności edukacyjne podejmowane na zajęciach przedmiotowych;
- aktywność uczniów będzie oceniana na bieżąco, za poprawną wypowiedź na lekcji uczeń otrzymuje plus
- za 5 plusów – bdb,
- za 4 plusy – db,
- za 3 plusy – dst

6. Praca w grupach

Przy ocenianiu brane jest pod uwagę:

- zaangażowanie członków grupy w prezentację (od 0 do 5 pkt)
- sposób prezentowania rezultatów pracy grupy (od 0 do 5 pkt)
- wykorzystanie pomocy (od 0 do 5 pkt)
- przestrzeganie ustalonych przez nauczyciela i uczniów reguł prezentacji (od 0 do 5 pkt)

Uzbierane 20 punktów to 100 % - dalsza punktacja tak jak przy kartkówkach.

7. Prace dodatkowe

1. Uczeń może podjąć się:

- opracowania ciekawych materiałów na zajęcia
- przygotowania referatów, albumów, gazetki, prac długoterminowych itp.

2. Prace są oceniane według kryteriów:

- wyczerpanie tematu (od 0 do 5 pkt) -
- estetyka wykonania (od 0 do 5 pkt) -
- atrakcyjność formy (od 0 do 5 pkt)
- poprawność terminologii historycznej i kultura wypowiedzi (od 0 do 5 pkt)

Uzbierane 20 punktów to 100 % - dalsza punktacja tak jak przy kartkówkach

8. Nieprzygotowanie do lekcji:

- uczeń ma prawo do nieprzygotowania **jeden raz** w semestrze
- zgłoszenie nieprzygotowania obejmuje nie tylko brak opanowania wiadomości z ostatnich trzech lekcji, ale również brak zadania domowego (bez względu na jego formę, to znaczy

w formie pisemnej lub prezentacji ustnej), oraz brak wymaganych pomocy naukowych (podręcznik, zeszyt przedmiotowy, zeszyt ćwiczeń, lub inne wymagane na dane zajęcia pomoce na przykład mapy, artykuły prasowe i inne);

- nieprzygotowanie do lekcji należy zgłaszać na początku zajęć lekcyjnych.

- w przypadku, kiedy uczeń nie jest przygotowany do zajęć, a nie zgłosił tego faktu, otrzymuje ocenę niedostateczną.

- w dzienniku lekcyjnym nieprzygotowanie ucznia odnotowuje się literą N

9. Zeszyt przedmiotowy:

- uczeń ma obowiązek posiadania zeszytu przedmiotowego na każdej lekcji historii i prowadzenia go systematycznie;

- nauczyciel może dokonać kontroli zeszytu przedmiotowego ucznia w każdym czasie, a nieusprawiedliwiony brak zeszytu na zajęciach lub stwierdzone rażące braki w zeszycie skutkują oceną niedostateczną do dziennika.

10. Oceny cząstkowe uczeń otrzymuje za następujące prace:

- prace domowe
- odpowiedź przy tablicy
- aktywność na zajęciach
- kartkówki
- klasówki
- inne prace

11. Poprawianie prac klasowych

Uczeń ma prawo poprawić jedną, dowolnie wybraną przez siebie, klasówkę. Poprawa następuje w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. Niższa z ocen nie jest brana pod uwagę przy liczeniu Ω .

12. Formy informowania uczniów o ich bieżących osiągnięciach edukacyjnych.

Nauczyciel:

a. po przeprowadzonej lekcji ustnie przekazuje informacje o tym, co uczniowie już wiedzą, a co wymaga jeszcze uzupełnienia i zadaje wykonanie dodatkowych zadań, różnicując je w zależności od indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów

b. po sprawdzeniu prac pisemnych analizuje je wraz z uczniami, wskazuje co uczniowie zrobili dobrze, co jeszcze muszą poprawić i ukierunkowuje pracę tak, aby osiągnęli lepsze efekty w następnej pracy pisemnej

c. po odpowiedzi ustnej ucznia określa jej dobrą część i te elementy, które wymagają uzupełnienia oraz daje wskazówki mające na celu poprawić efektywność pracy

d. przekazuje na prośbę ucznia, szczegółowe informacje dotyczące osiągnięć edukacyjnych na indywidualnych spotkaniach, których terminy są ustalane każdorazowo według potrzeb uczniów.

13. Poprawianie oceny końcowej

Procedura poprawy oceny jest zgodna z podaną w Statucie Szkoły.

KRYTERIA OCENY

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował wiedzy i umiejętności w stopniu koniecznym, pozwalającym na kontynuację nauki na wyższym szczeblu kształcenia i nie jest w stanie kontynuować nauki w klasie programowo wyższej. Nie rozumie podstawowych wiadomości, ujętych w planie wynikowym, myli je i zniekształca. Nie jest w stanie nawet przy wydatnej pomocy nauczyciela rozwiązać problemu o elementarnym stopniu trudności. Nie opanował koniecznej, prostej terminologii. Nie opanował najważniejszych dat, pojęć, wydarzeń, nazwisk i innych podstawowych faktów. Myli elementarne fakty i zjawiska. Nie potrafi poprawnie lokalizować w czasie (na osi czasu) i przestrzeni historycznej (na mapie ściennej lub w atlasie) wydarzeń i procesów historycznych. Ma poważne trudności w samodzielnym posługiwaniu się podstawowymi źródłami informacji historycznej. Nie zna przyczyn ani skutków wydarzeń omawianych zjawisk. Jest świadomy istnienia związków teraźniejszości z przeszłością, ale nie potrafi ich sensownie wytłumaczyć. W trakcie wypowiedzi ustnej lub pisemnej przedstawia jedynie nieliczne fakty dotyczące tematu, w tym wiele z błędami i bez zachowania porządku chronologicznego i hierarchii ważności. W niewielkim stopniu i z błędami określa ramy czasowo-przestrzenne poszczególnych tematów. W większości błędnie prezentuje związki i zależności pomiędzy opisywanymi faktami i zjawiskami. Posługuje się bardzo nielicznymi, najbardziej podstawowymi terminami historycznymi, często błędnie. Formułuje nieliczne i niepoprawne wnioski. Dokonując oceny opisywanych wydarzeń i zjawisk posługuje się tylko stereotypami i ogólnikami. Poważną trudność sprawia mu analiza tekstu źródłowego i udzielenie odpowiedzi na postawione do tekstu pytania. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są nieudolne i nie spełniają wymogów kompozycyjnych i językowych. Zeszyt przedmiotowy prowadzi bardzo niesystematycznie, posiada duże luki w materiale lekcyjnym i zadaniach domowych. Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności przedmiotowych. Na lekcjach jest bierny i nie angażuje się w proces nauczania. W ciągu roku szkolnego wykazuje niską frekwencję i posiada dużo nieusprawiedliwionych godzin. Pomimo działań wspomagających ze strony nauczyciela nie spełnia kryteriów oceny dopuszczającej.

Ocena dopuszczająca

Uczeń ma poważne braki w wiedzy i umiejętnościach przedmiotowych, ale przyswoił je w stopniu nieco poniżej wymagań programowych, z tego powodu nie jest w stanie samodzielnie rozwiązywać nawet prostych zadań o niewielkim stopniu trudności, nie jest w stanie samodzielnie pracować i aktywnie uczestniczyć w zajęciach. Spore braki wiedzy w zakresie podstawy programowej nie uniemożliwiają mu jednak dalszej edukacji przedmiotowej w klasie programowo wyższej i nie przekraczają możliwości uzyskania podstawowej wiedzy w ciągu dalszej nauki w szkole. Przedstawia, w czasie prezentacji ustnej lub pisemnej, mniej niż połowę wymaganej przy danym temacie wiedzy, popełniając przy tym znaczną ilość błędów. W obrębie poszczególnych tematów sygnalizuje znajomość

jedynie nielicznych zagadnień. Prezentowany przez ucznia zasób wiedzy jest dosyć chaotyczny, mało uporządkowany i rzadko uwzględniający hierarchię ważności zjawisk i procesów. Częściowo trafnie określa ramy czasowo – przestrzenne tematów lokalizując fakty i zjawiska w czasie i przestrzeni historycznej. Potrafi określić kolejność chronologiczną głównych wydarzeń, nanosi daty i wydarzenia na oś czasu przy wydatnej pomocy nauczyciela. Lokuje na mapie tylko miejsca ważnych, przełomowych wydarzeń. W znikomym sposobie wyjaśnia związki i relacje między faktami, zjawiskami i procesami historycznymi. Formułuje bardzo ograniczone wnioski, w dodatku z błędami i bez odpowiedniego uzasadnienia. Zna przyczyny i skutki jedynie wybranych wydarzeń, najczęściej tych, które miały przełomowe znaczenie dla dziejów ludzkości. Wypowiedź ucznia jest nieuporządkowana, niepełna i w ponad połowie błędna, a wypowiedzi pisemne zawierają liczne błędy językowe i ortograficzne. Podejmowana przez ucznia na lekcjach analiza tekstów źródłowych jest najczęściej niepełna, błędna i mało uporządkowana. Dodatkowo uczeń posiada duże braki w zeszycie przedmiotowym, tak w notatkach z lekcji, jak i braki prac domowych. Prace domowe ucznia są często niestaranne i nieprzemyślane. Uczeń sporadycznie wypowiada się na forum klasy z własnej inicjatywy. Jedynie przy aktywnej i częstej pomocy nauczyciela rozwiązuje problemy typowe o niewielkim stopniu trudności. Jego frekwencja na lekcjach jest wprawdzie niska, ale w przeważającej mierze usprawiedliwiona.

Ocena dostateczna

Uczeń opanował wiadomości podstawowe ujęte w planie wynikowym na poziomie nieprzekraczającym wymagań zawartych w podstawie programowej. Dysponuje niepełną wiedzą określoną programem nauczania, ale nie uniemożliwia mu to dalszej edukacji przedmiotowej w klasie programowo wyższej. Opanował najważniejsze wiadomości i umiejętności, ale zapamiętywanie treści dominuje u niego nad ich rozumieniem. W obrębie poszczególnych tematów sygnalizuje około połowy wymaganych zagadnień. W czasie wypowiedzi ustnych i pisemnych przedstawia materiał rzeczowy w większości uporządkowany pod względem tematycznym, zachowując hierarchię ważności rozpatrywanych faktów i zjawisk oraz porządek chronologiczny. Przedstawia, w czasie prezentacji swej wiedzy, około połowy wymaganej przy temacie faktografii, nie popełniając przy tym znacznej ilości błędów. Trafnie określa ramy czasowo – przestrzenne tematów lokalizując fakty i zjawiska w czasie i przestrzeni historycznej. Potrafi określić kolejność chronologiczną głównych wydarzeń. Nanosi daty i wydarzenia na oś czasu przy pomocy nauczyciela. Ma dosyć dobrą orientację na mapie, ale samodzielnie lokuje na mapie jedynie miejsca ważnych wydarzeń. W ograniczonym stopniu prezentuje relacje i związki między faktami, zjawiskami i procesami historycznymi. Dostrzega, w wąskim zakresie, zależności i związki przyczynowo- skutkowe pomiędzy zjawiskami z historii powszechnej i historii Polski. Posługuje się poprawnie terminologią historyczną i faktografią mieszczącą się w minimum programowym określonym ustawą. Formułuje samodzielnie mało uporządkowane wnioski, chociaż w większości poprawne, ale często bez odpowiedniego uzasadnienia. Analiza tekstów źródłowych jest u niego pełna, uporządkowana tematycznie i chronologicznie, wykonywana samodzielnie i zawiera jedynie nieliczne błędy rzeczowe. Wykazuje znajomość najczęściej występujących i wykorzystywanych na lekcjach źródeł – umie je rozróżnić pod względem formy i treści oraz wykorzystać jako źródło informacji historycznej z instrukcją i pod kierunkiem nauczyciela. Umiejętności przedmiotowe stosuje w sytuacjach typowych. Jego wypowiedzi ustne i pisemne rzadko są chaotyczne i zawierają nieliczne błędy językowe. Nazywa problemy o średnim stopniu trudności i stawia do nich pytania. Prace domowe często są staranne i przemyślane i w przeważającej mierze pozostają w związku z tematem zadania. W zeszycie

przedmiotowym nie ma rażących braków, prowadzi go systematycznie. Jest raczej mało aktywny na zajęciach, nie angażuje się szczególnie w proces dydaktyczny na lekcjach, sporadycznie wypowiada się na forum klasy z własnej inicjatywy, chyba, że jest systematycznie do tego zachęcany przez nauczyciela. Ma przeciętną frekwencję na lekcjach, ale zawsze usprawiedliwioną.

Ocena dobra

Uczeń opanował wiadomości z zakresu podstawowego i ponadpodstawowego objęte programem nauczania w sposób zadowalający. Ma wprawdzie niewielkie braki w zakresie wiedzy, ale udziela prawidłowych odpowiedzi naprowadzających na właściwy tok myślenia i poprawnie rozwiązuje zadania o pewnym stopniu trudności i wymagające opanowania umiejętności przewidzianych programem. Prawidłowo rozumuje, dostrzega podobieństwa i różnice. W czasie odpowiedzi ustnych i pisemnych przedstawia materiał rzeczowy uporządkowany pod względem tematycznym, zachowując niemal całkowicie hierarchię ważności danych faktów, zjawisk i procesów oraz porządek chronologiczny. Wyodrębnia najważniejsze zagadnienia w obrębie poszczególnych tematów i czyni to niemal bezbłędnie. Potrafi samodzielnie i precyzyjnie określić ramy czasowo - przestrzenne danego zagadnienia czy zjawiska, lokalizując je w czasie i przestrzeni historycznej. Przedstawia zdecydowaną większość wymaganej faktografii, bez poważniejszych błędów. Poprawnie stosuje większość pojęć i terminologii przedmiotowej wymaganej przy danych tematach, pomijając jedynie jednostkowe pojęcia. Dostrzega i opisuje poprawnie zależności i związki przyczynowo - skutkowe między różnymi faktami, zjawiskami i procesami historycznymi, również pomiędzy zjawiskami z zakresu historii powszechnej i historii Polski. Formułuje, z nielicznymi błędami, prawidłowe wnioski cząstkowe i ogólne. Jego ocena wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych nie budzi większych zastrzeżeń, ale częściowo jest stereotypowa i emocjonalna. Podejmowana przez ucznia i wykonywana samodzielnie analiza tekstów źródłowych zawiera jedynie nieliczne jednostkowe błędy rzeczowe, jest w większości kompletna, uporządkowana tematycznie i chronologicznie. Czytanie różnego rodzaju tekstów źródłowych ze zrozumieniem, pod kątem sformułowanych do tekstu pytań, nie stwarza uczniowi większego problemu - dokonuje właściwej selekcji informacji. Typowe zadania teoretycznych i praktyczne rozwiązuje całkowicie samodzielnie. Nabyte umiejętności przedmiotowe potrafi stosować w sytuacjach problemowych. Rozumie związki przyczynowo - skutkowe występujące w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym. Wiadomości nie tylko zapamiętuje, ale też je rozumie. Wiedzę czerpie nie tylko z podręcznika, ale także z innych źródeł informacji (literatura popularnonaukowa, Internet, prasa codzienna i inne). Jego prace pisemne domowe są zawsze związane z tematem, zawierają własne przemyślenia i wnioski i nie posiadają błędów merytorycznych. Uczeń jest aktywny w klasie, chętnie zabiera głos w dyskusji, zgodnie współpracuje w grupie. Ma starannie i systematycznie prowadzony zeszyt przedmiotowy. Posiada wysoką frekwencję na lekcjach - systematycznie uczęszcza na zajęcia z historii.

Ocena bardzo dobra

Uczeń w pełni przyswoił sobie wiadomości podstawowe i ponadpodstawowe objęte podstawą programową. Właściwie stosuje zdobyte umiejętności i wiedzę. Posługuje się odpowiednim słownictwem - używa pojęć we właściwym znaczeniu. Samodzielnie podaje odpowiedzi, ocenia fakty, procesy i zjawiska rzeczywistości społeczno- politycznej. Samodzielnie również rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne. Samodzielnie analizuje teksty źródłowe dokonując prawidłowej interpretacji wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych i oceniając ich wiarygodność i przydatność. Potrafi integrować wiedzę z różnych źródeł informacji

historycznej w czasie swoich wypowiedzi ustnych i pisemnych. Potrafi korelować swą wiedzę historyczną z wiedzą z pokrewnych przedmiotów (język polski, wiedza o kulturze, wiedza o społeczeństwie, geografia). Ma bardzo dobrą orientację we współczesnej rzeczywistości politycznej i społeczno - gospodarczej Polski i świata. Wykazuje pełną i rzetelną znajomość poznanej faktografii. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bogate w treści, fakty, opinie i oceny, bez błędów językowych i ortograficznych i integrują wiedzę uzyskaną z różnych źródeł informacji historycznej. Podejmuje próby twórczego rozwijania własnych uzdolnień. Samodzielnie i poprawnie interpretuje dane statystyczne, wykresy i mapy. Samodzielnie wyciąga wnioski, formułuje problemy i pytania. Prezentuje na forum klasy własne sądy i opinie uzasadniając je za pomocą trafnych argumentów w toku dyskusji. Jest bardzo aktywny na lekcjach, organizuje pracę w grupie. Starannie wykonuje zadania domowe i dodatkowe zadania wykraczające poza podstawowe wymagania programowe (Np. gromadzi materiał regionalny, opracowuje referaty, biogramy, przygotowuje gazetki ściennie). Chętnie angażuje się w różnego rodzaju konkursy przedmiotowe. Posiada wzorowo prowadzony zeszyt przedmiotowy.

Ocena celująca

Uczeń posiada wiedzę wykraczającą wyraźnie poza podstawy programowe. Jego zasób wiedzy i umiejętności świadczy o wyraźnych i sprecyzowanych uzdolnieniach humanistycznych. Systematycznie pracuje nad pogłębianiem wiedzy historycznej i rozwijaniem własnych uzdolnień i zainteresowań - samodzielnie, poprzez lekturę pozycji popularnonaukowych, zdobywa dalszą wiedzę. Czynnie uczestniczy w lekcjach, prezentuje dociekliwość podczas rozwiązywania problemów historycznych, formułując własne sądy i opinie na podstawie znacznej wiedzy faktograficznej, a także w oparciu o odpowiednie teksty źródłowe i lekturę dla uzasadnienia swej wypowiedzi. Dokonuje pełnej oceny zjawisk, procesów i faktów w oparciu o szeroki zasób informacji zdobytych ze źródeł poza podręcznikowych. Umiejętnie wykorzystuje wiedzę z innych przedmiotów – historii czy geografii. Biegłe rozwiązuje podane do przemyślenia problemy teoretyczne i praktyczne. Proponuje własne, niekonwencjonalne i nietypowe rozwiązania. Starannie wykonuje dodatkowe zadania – referaty, biogramy, odczyty, gazetki ściennie, artykuły. Współpracuje z nauczycielem w przygotowywaniu zajęć opartych na twórczym rozwiązywaniu problemów. Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia. Wzorowo prowadzi zeszyt przedmiotowy. Uczestniczy w olimpiadach i konkursach przedmiotowych i osiąga w nich sukcesy.

Wymagania szczegółowe – klasa I zakres podstawowy

I Historia jako nauka.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

– prawidłowo stosuje pojęcia: *historia, prehistoria,*

Ocena dostateczna

– rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych

Ocena dobra

– opisuje rodzaje źródeł historycznych

– wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne

Ocena bardzo dobra

– wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych

Ocena celująca

– wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi.

II. Pierwsze cywilizacje.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia *prehistoria*
- wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza)
- wskazuje na mapie rejon pojawienia się *Homo sapiens*, rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat)
- wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki
- rozpoznaje pismo klinowe, hieroglificzne, hieroglificzne, fenickie
- wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii, Egipt i Nil
- wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej
- rozpoznaje piramidy egipskie
- wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą), Fenicji,
- wymienia główne założenia monoteizmu
- wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin

Ocena dostateczna

- prawidłowo wyjaśnia pojęcia: *paleolit*, *neolit*, *antropogeneza*, *rewolucja neolityczna*
- przedstawia na mapie przebieg migracji *Homo sapiens*
- wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej
- wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw
- rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej
- opisuje warunki naturalne Egiptu
- opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej
- wyjaśnia okoliczności powstania piramid
- wymienia główne cechy religii egipskiej
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej
- wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej
- wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan
- wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin
- rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne

Ocena dobra

- wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka
- wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej
- opisuje warunki naturalne Mezopotamii
- wyjaśnia okoliczności powstania i rolę pisma
- wyjaśnia rolę Sargona Wielkiego i Hamurabiego
- opisuje zmiany granic starożytnych imperiów
- opisuje ustrój polityczny oraz struktury społeczne starożytnych cywilizacji
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii
- wyjaśnia cechy religii Mezopotamii
- wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu
- opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu
- wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej
- wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską
- za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela
- wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej
- wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu
- wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin
- wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu

Ocena bardzo dobra

- przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina
- opisuje etapy ewolucji człowieka
- wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu
- opisuje okoliczności powstania i cechy najstarszych miast
- opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Asurbanipala
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu
- wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Narmera, Ramzesa II
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę religii dla dziejów starożytnego Egiptu
- wyjaśnia rolę Echnatona
- opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego
- ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona
- opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
- w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu
- wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich
- w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności
- wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości
- wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin

III. Dzieje starożytnej Grecji.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- wskazuje na mapie teren Grecji
- wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji na dzieje Hellady
- prawidłowo stosuje pojęcie *polis*
- wymienia główne cechy systemu *polis*
- wskazuje na mapie Spartę
- prawidłowo stosuje pojęcia: *oligarchia*, *wychowanie spartańskie*
- wymienia główne organy władzy w Sparcie
- wskazuje na mapie Ateny
- prawidłowo umiejscawia w czasie Peryklesa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *demokracja*, *oligarchia*, *obywatel*
- wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach
- wskazuje na mapie Persję
- umiejscawia w czasie wojny perskiej
- rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego
- rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: *filozofia*, *dramat*, *igrzyska olimpijskie*
- rozpoznaje najważniejsze dzieła sztuki i nauki starożytnej Grecji
- lokalizuje na mapie Macedonie i Persję
- lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego

- wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego

Ocena dostateczna

- opisuje warunki naturalne Grecji
- wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Wielka Kolonizacja, kolonia, metropolia*
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty
- opisuje strukturę społeczną Sparty
- prawidłowo stosuje pojęcie *helota*
- wymienia etapy życia spartiaty
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten
- prawidłowo stosuje pojęcia: *ostracyzm, demagog, tyran*
- opisuje strukturę społeczną Aten
- rozpoznaje plan antycznych Aten
- prawidłowo stosuje pojęcia: *hoplita, falanga, triera*,
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina)
- prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura helleńska, wyrocznia delficka, gimnazjon*
- wyjaśnia rolę Homera
- wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Issos, Gaugamela)
- prawidłowo stosuje pojęcie *epoka hellenistyczna*

Ocena dobra

- prawidłowo stosuje pojęcia *cywilizacja minojska i mykeńska*
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej
- opisuje proces i wyjaśnia znaczenie Wielkiej Kolonizacji
- opisuje struktury społeczne *polis*
- wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie
- prawidłowo stosuje pojęcia: *efor, geruzja, zgromadzenie ludowe*
- opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenie ludowe, Rada Pięciuset, sąd ludowy, strateg*
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską
- wyjaśnia genezę wojen perskich
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków
- wymienia skutki wojen grecko-perskich
- wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej
- wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa
- opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii)
- opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji
- opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji
- wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej
- wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego

Ocena bardzo dobra

- opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej
- porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką
- wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty

- wyjaśnia rolę Likurga
- opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich
- wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa
- wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego
- opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody i poglądy sofistów
- wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Demostenesa
- wyjaśnia rolę wielkich naukowców: Pitagorasa, Herodota, Tukidydesa
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego
- wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie *polis* dla dziejów cywilizacji europejskiej
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską
- w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego

IV. Dzieje starożytnego Rzymu.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- wskazuje na mapie Italię, Rzym
- lokalizuje w czasie powstanie Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcie *monarchia, republika*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *legion, imperium*
- rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę
- prawidłowo stosuje pojęcia: *cesarstwo, niewolnictwo, gladiator*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Imperium Rzymskie, romanizacja*
- wskazuje na mapie Imperium Rzymskie
- prawidłowo stosuje pojęcia: *prawo rzymskie, łacina*
- rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcie *chrześcijaństwo*
- umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa
- rozpoznaje symbole chrześcijaństwa
- prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego
- prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego
- wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego

Ocena dostateczna

- wyjaśnia pojęcia: *monarchia, republika*
- opisuje strukturę społeczną Rzymu
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcia: *konsul, dyktator, patrycjusze, plebejusze*
- opisuje strukturę społeczną Rzymu
- rozpoznaje plan antycznego Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcia: *sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja*
- opisuje strukturę legionu rzymskiego
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickich (Kanny, Zama)
- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta

- wymienia cechy prawa rzymskiego
- wymienia cechy sztuki i architektury rzymskiej
- wyjaśnia pojęcia: *Panteon, Koloseum, akwedukt*
- wymienia główne cechy chrześcijaństwa
- wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej
- wyjaśnia symbole chrześcijaństwa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Mesjasz, męczennicy, herezja*
- prawidłowo stosuje pojęcie *barbarzyńcy*
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *wielka wędrówka ludów*
- wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie
- przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego

Ocena dobra

- opisuje legendę o powstaniu Rzymu
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor*
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską
- wyjaśnia genezę wojen punickich
- wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian
- wymienia skutki podbojów rzymskich
- opisuje powstanie Spartakusa i jego skutki
- wyjaśnia pojęcia: *popularzy, optymaci, I triumwirat, idy marcowe, II triumwirat*
- wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)
- za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa
- wyjaśnia pojęcie *pax Romana, limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec*
- opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie wczesnego cesarstwa
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego
- wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej
- wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa
- przedstawia działalność św. Piotra i św. Pawła
- wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego
- wyjaśnia pojęcia: *Hunowie*
- przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa
- za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego

Ocena bardzo dobra

- opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie
- wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich
- wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego
- wyjaśnia rolę braci Grakchów, Krassusa, Marka Antoniusza, Pompejusza, Kleopatry VII
- opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie
- wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej
- opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa
- przedstawia działalność Polibiusza, Tacyta, Cyncerona, Seneki, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego
- opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim
- wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa
- wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu
- wyjaśnia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Attyli
- w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego

Ocena celująca

- wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie
- porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku
- w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara oraz Oktawiana Augusta
- w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny i skutki procesu romanizacji oraz przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego
- wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego
- wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów Rzymu i świata
- porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego

V. Początki średniowiecza.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcie *Bizancjum*
- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego
- rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Arabowie, islam, muzułmanie*
- prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu
- rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Germanie, Frankowie, chrystianizacja*
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie Państwa Kościelnego
- lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego
- prawidłowo stosuje pojęcie *cesarz*
- wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego
- lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat z Verdun
- lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Słowianie*
- prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich
- prawidłowo stosuje pojęcie *stan społeczny*
- rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie

Ocena dostateczna

- wymienia cechy sztuki bizantyjskiej
- wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego
- rozpoznaje plan Konstantynopola
- opisuje cechy ustrojowe państw germańskich
- wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie
- wymienia główne założenia religii islamskiej
- wymienia etapy rozwoju religii islamskiej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Mahomet, Allah, Koran, meczet*
- opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów
- wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *marchia, hrabstwo, siedem sztuk wyzwolonych, minuskula karolińska*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *uniwersalizm cesarski, I Rzesza, Normanowie, Wikingowie, Węgrzy*
- za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów

- za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych
- opisuje cechy kultury Słowian i ich wierzeń
- opisuje elementy drabiny feudalnej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *system lenny*, *wasal*, *senior*, *herb*
- charakteryzuje życie codzienne rycerzy

Ocena dobra

- opisuje ustrój polityczny Bizancjum
- wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego
- wyjaśnia genezę powstania islamu
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu
- przedstawia działalność Mahometa
- ocenia postawę Arabów wobec ludności podbitej
- wyjaśnia pojęcia: *dżihad*, *sunnici*, *szyici*
- za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Merowingowie*, *Karolingowie*, *majordom*
- wyjaśnia pojęcia: *uniwersalizm karoliński*, *renesans karoliński*
- wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków
- za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego
- opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy
- za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy
- za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Przemyslidzi*, *Rurykowicze*
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *feudalizm*
- wymienia cechy kultury rycerskiej

Ocena bardzo dobra

- opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego
- wyjaśnia pojęcie *ikonoklazm*
- opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego
- wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu
- wyjaśnia pojęcie *kalifat*
- wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów
- wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków w czasach Karola Wielkiego
- wyjaśnia znaczenie traktatu z Verdun
- wyjaśnia rolę Ottona I, i Ottona III dla dziejów Europy
- wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian
- wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego
- opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Europy
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej
- wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy
- porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
- w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego

VI. Polska za pierwszych Piastów.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura łżycka, Biskupin*
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan
- prawidłowo stosuje pojęcie *Piastowie*
- lokalizuje w czasie chrzest Polski
- lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego
- wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *król, koronacja*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *tendencje centralistyczne, tendencje decentralistyczne*
- wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów
- wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela
- umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego
- lokalizuje w czasie panowania Bolesława Krzywoustego
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego
- umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego
- prawidłowo stosuje pojęcie: *rozbicie dzielnicowe*

Ocena dostateczna

- prawidłowo stosuje pojęcia: *ród, plemię*
- wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich
- wymienia osiągnięcia Mieszka I
- wymienia przyczyny chrystianizacji Polski
- prawidłowo stosuje pojęcia: *drużyna, gród*
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego
- wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi Gnieźnieńskie, Szczerbiec*
- lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią
- umiejscawia w czasie koronację Mieszka II
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II
- wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława
- prawidłowo stosuje pojęcie *powstanie ludowe*
- lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami
- prawidłowo stosuje pojęcia: *rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego, seniorat, pryncypat*
- wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego

Ocena dobra

- opisuje cechy kultury łżyckiej
- prawidłowo stosuje pojęcie *szlak bursztynowy*
- wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy
- za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów
- wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską
- za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.
- wyjaśnia znaczenie postaci: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego
- wyjaśnia znaczenie postaci Galla Anonima

– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbitcia dzielnicowego w Polsce.

Ocena bardzo dobra

- opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności
- wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich
- wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski
- opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I
- wyjaśnia pojęcie *Dagome iudex*
- opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego
- wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III, Henryka II
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów
- wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego
- wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem
- wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława
- wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana
- opisuje w porządku chronologicznym proces rozbitcia dzielnicowego w Polsce
- wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu
- w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów
- w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego
- zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów
- w szerokim aspekcie przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego
- w szerokim aspekcie ocenia postać Bolesława Krzywoustego
- wyjaśnia w szerokim aspekcie proces rozbitcia dzielnicowego w Polsce.

VII. Pełnia i schyłek średniowiecza.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia: *władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm*
- wymienia cele polityki Grzegorza VII
- lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie
- lokalizuje w czasie okres krucjat
- prawidłowo stosuje pojęcie *krucjata*
- lokalizuje na mapie imperium mongolskie
- prawidłowo stosuje pojęcie Mongołowie
- rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *dwupolówka, trójpolówka, ratusz, cech*
- rozpoznaje cechy średniowiecznego miasta
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zakon, klasztor, herezja, czarna śmierć*
- prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola
- rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej

Ocena dostateczna

- wyjaśnia pojęcia: *wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat*
- lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę
- wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary, na których przeważał katolicyzm
- wymienia różnice między katolicyzmem a prawosławiem

- wymienia przyczyny i skutki krucjat
- wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat
- prawidłowo stosuje pojęcie: rekonkwista
- wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich
- wymienia skutki ataku Mongołów na ziemię polskie
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą
- wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w.
- wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza
- wyjaśnia rolę cechów i gildii
- wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy
- prawidłowo stosuje pojęcia: *patrycjat*, *pospólstwo*, *cech*, *gildia*
- wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów)
- wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw
- wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego
- wymienia główne założenia ideologii husyckiej
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *kultura uniwersalna*
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej

Ocena dobra

- wyjaśnia pojęcia; *symonia*, *nepotyzm*, *konklawe*, *reforma gregoriańska*, *obóz gregoriański*
- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę
- wyjaśnia znaczenie postaci: Grzegorza VII, Henryka IV
- za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat
- wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców
- opisuje losy zakonów rycerskich
- wyjaśnia pojęcia: *wyprawa ludowa*, *handel lewantyński*
- wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II
- wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej
- za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej
- wyjaśnia proces kształtowania się stanów społecznych
- wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich
- wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej
- za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi
- wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych
- wyjaśnia założenia ideowe waldensów i albigensów
- wyjaśnia znaczenie postaci: św. Franciszka, św. Dominika
- wyjaśnia pojęcia: *Biblia pauperum*
- wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej
- wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy
- za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów
- wyjaśnia rolę Joanny d'Arc, Jana Husa
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej
- prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta)
- wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne
- opisuje system edukacyjny w średniowieczu

Ocena bardzo dobra

- wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej
- w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę
- wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III
- w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat

- wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyka Barbarossy, Saladyna
- w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej
- wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo
- wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa
- opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.
- wyjaśnia znaczenie postaci: św. Tomasza z Akwinu
- wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej
- wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji
- opisuje przebieg i skutki wojen husyckich
- wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza
- wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy
- wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie ukazuje przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w.
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza.

VIII. Polska w późnym średniowieczu.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo lokuje w czasie okres rozbitcia dzielnicowego
- rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim
- prawidłowo lokuje w czasie okres rozbitcia dzielnicowego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Marchia Brandenburska*, *Krzyżacy*, *Tatarzy*
- lokuje na mapie sąsiadów Polski w XII–XIII w.
- prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka
- wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka
- wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka
- prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego
- rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego
- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego
- prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie
- rozpoznaje na mapie monarchię Jagiellonów
- prawidłowo stosuje pojęcie *unia personalna*
- wymienia założenia przywileju koszyckiego
- wymienia założenia unii w Krewie
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką
- wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej

- prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią
- wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny trzynastoletniej
- rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce

Ocena dostateczna

- wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich
- lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski
- wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą
- wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę
- wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich
- wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka
- wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami
- lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami
- wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego
- wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego
- lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej
- wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach
- lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach oraz unię w Krewie
- wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej
- prawidłowo stosuje pojęcie *przywilej generalny*
- wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem
- lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego
- za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej
- lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną
- wymienia przyczyny wojny trzynastoletniej
- wymienia skutki II pokoju toruńskiego
- lokuje w czasie przywilej cerekwicko-nieszawski i wymienia jego postanowienia
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce

Ocena dobra

- opisuje proces lokowania wsi i miast
- prawidłowo stosuje pojęcia: *immunitet, zasadzca, soltys, wójt, burmistrz, immunitet, lan, ratusz, wolnizna*
- wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski
- wyjaśnia rolę Przemysła II i Waława II
- lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Waława II
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów
- wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego
- wyjaśnia rolę postaci: Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda
- lokuje w czasie unię w Horodle
- wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej
- za pomocą mapy opisuje przebieg Wielkiej Wojny z zakonem
- wyjaśnia rolę postaci: Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena
- wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną
- wyjaśnia pojęcia: *Związek Pruski, akt inkorporacji*
- za pomocą mapy opisuje przebieg wojny trzynastoletniej
- wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka

- prawidłowo stosuje pojęcie *polityka dynastyczna*
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce
- opisuje system szkolnictwa w Polsce
- wyjaśnia znaczenie postaci: Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza

Ocena bardzo dobra

- opisuje w porządku chronologicznym proces zjednoczenia ziem polskich.
- wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski
 - wyjaśnia znaczenie postaci: Leszka Białego, Henryka Brodatego, Henryka Pobożnego
- wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.
- wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych
- ocenia rolę panowania Przemysławów w Polsce
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej
- porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej
- ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski
- wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- wyjaśnia pojęcie *przywilej jedlnieński*
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły
- wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie trzynastoletniej
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce
- opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbitcia dzielnicowego dla dziejów Polski
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego
- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
- w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski
- w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską
- w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny trzynastoletniej dla dziejów Polski
- wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
- ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce.

Wymagania szczegółowe – klasa I zakres rozszerzony

I Historia jako nauka.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia: *historia, prehistoria, nauki pomocnicze historii*

Ocena dostateczna

- rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych
- klasyfikuje źródła historyczne
- wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne

Ocena dobra

- opisuje rodzaje źródeł historycznych
- wyjaśnia zasady krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów źródeł historycznych

Ocena bardzo dobra

- wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych

Ocena celująca

- wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi
- analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów ojczystych i powszechnych

II. Pierwsze cywilizacje.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia *prehistoria*
- wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza)
- wskazuje na mapie rejon pojawienia się *Homo sapiens*, rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufkrat)
- wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki
- rozpoznaje pismo klinowe, hieroglificzne, hieroglificzne, fenickie
- wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii, Egipt i Nil
- wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej
- rozpoznaje piramidy egipskie i wyjaśnia ich rolę
- rozpoznaje świątynie egipskie i wyjaśnia ich rolę
- wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą), Fenicji, Persji
- wymienia główne założenia monoteizmu
- wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin

Ocena dostateczna

- prawidłowo wyjaśnia pojęcia: *paleolit, neolit, antropogeneza, rewolucja neolityczna*
- przedstawia na mapie przebieg migracji *Homo sapiens*
- wskazuje na mapie obszar Sumeru
- wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej
- wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw
- wyjaśnia cechy ustrojowe mezopotamskich państw
- rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej
- opisuje warunki naturalne Egiptu
- opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej
- wyjaśnia okoliczności powstania piramid
- wymienia główne cechy religii egipskiej
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej
- wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej
- wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan
- wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin
- rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne

Ocena dobra

- wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka

- wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej
- opisuje warunki naturalne Mezopotamii
- wyjaśnia okoliczności powstania i rolę pisma
- wyjaśnia rolę Sargona Wielkiego
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Sumerów
- wyjaśnia cechy religii Sumerów
- opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny oraz struktury społeczne Babilonu i Asyrii
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii
- wyjaśnia cechy religii Babilonu i Asyrii
- wyjaśnia rolę Hammurabiego
- wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu
- opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu
- wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej
- wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską
- opisuje cywilizacyjną rolę Hetytów
- za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela, Persji
- wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej
- wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu
- charakteryzuje specyfikę imperium perskiego
- wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin
- wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu

Ocena bardzo dobra

- przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina
- opisuje etapy ewolucji człowieka
- wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu
- opisuje okoliczności powstania i cechy najstarszych miast
- opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Asurbanipala
- wyjaśnia specyfikę armii asyryjskiej
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu
- wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Narmera, Ramzesa II
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę religii dla dziejów starożytnego Egiptu
- wyjaśnia rolę Echnatona
- opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego
- ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona
- w porządku chronologicznym opisuje rozwój imperium perskiego
- wyjaśnia rolę Cyrusa Wielkiego, Dariusza Wielkiego
- opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin
- opisuje cechy ustrojowe i społeczne państw Dalekiego Wschodu

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania imperiów w rejonie Mezopotamii
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu

- w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu
- wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich
- w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności
- wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości
- porównuje cechy religii ludów starożytnego Bliskiego Wschodu
- porównuje i ocenia ustroje społeczno-polityczne starożytnych cywilizacji
- wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnego Bliskiego i Dalekiego Wschodu
- porównuje systemy prawne i etyczne cywilizacji Bliskiego i Dalekiego Wschodu

III. Dzieje starożytnej Grecji.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- wskazuje na mapie teren Grecji
 - wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji na dzieje Hellady
 - prawidłowo stosuje pojęcia: *Hellada, Hellenowie*
 - rozpoznaje pismo greckie
 - rozpoznaje pałac w Knossos
 - prawidłowo stosuje pojęcie *polis*
 - wymienia główne cechy systemu *polis*
 - wskazuje na mapie Spartę
 - prawidłowo stosuje pojęcia: *oligarchia, wychowanie spartańskie*
 - wymienia główne organy władzy w Sparcie
 - wskazuje na mapie Ateny
 - prawidłowo umiejscawia w czasie Peryklesa
 - prawidłowo stosuje pojęcia: *demokracja, oligarchia, obywatel*
 - wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach
 - wskazuje na mapie Persję
 - umiejscawia w czasie wojny perskiej
 - rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego
 - wskazuje odniesienia do dziejów starożytnej Grecji w kulturze współczesnej
 - umiejscawia w czasie wojnę peloponeską
 - wskazuje na mapie Ateny, Spartę i Teby
 - rozpoznaje ateński Akropol
 - rozpoznaje głównych bogów greckich
 - podaje cechy religii greckiej
 - rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: *filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie*
 - rozpoznaje najważniejsze dzieła sztuki i nauki starożytnej Grecji
 - rozpoznaje świątynie grecką i wymienia jej cechy
 - lokalizuje na mapie Macedonie i Persję
 - lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego
 - rozpoznaje hoplitę macedońskiego
 - wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego
 - lokalizuje na mapie imperium Aleksandra Macedońskiego i państwa powstałe po rozpadzie imperium
 - lokalizuje w czasie śmierć Aleksandra Wielkiego
 - rozpoznaje starożytną Aleksandrię
- #### ***Ocena dostateczna***
- opisuje warunki naturalne Grecji
 - wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji

- prawidłowo stosuje pojęcia: *cywilizacja minojska*, *cywilizacja mykeńska*, „*wieki ciemne*”
- wymienia główne cechy cywilizacji minojskiej i mykeńskiej
- wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Wielka Kolonizacja*, *kolonia*, *metropolia*
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty
- opisuje strukturę społeczną Sparty
- prawidłowo stosuje pojęcie *helota*
- wymienia etapy życia spartiaty
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten
- prawidłowo stosuje pojęcia: *ostracyzm*, *demagog*, *tyran*
- opisuje strukturę społeczną Aten
- rozpoznaje plan antycznych Aten
- prawidłowo stosuje pojęcia: *hoplita*, *falanga*, *triera*, *bieg maratoński*
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina, Plateje, Mykale)
- prawidłowo stosuje pojęcie *hegemonia*
- podaje przyczyny i skutki wojny peloponeskiej
- wymienia główne etapy wojny peloponeskiej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura helleńska*, *wyrocznia delficka*, *gimnazjon*
- wyjaśnia rolę Homera
- wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków
- wymienia najważniejsze osiągnięcia sztuki i nauki antycznych Greków
- prawidłowo stosuje pojęcie *historiografia*
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Granikos, Issos, Gaugamela)
- prawidłowo stosuje pojęcie *epoka hellenistyczna*
- prawidłowo stosuje pojęcie *kultura hellenistyczna*
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne epoki hellenistycznej
- Ocena dobra**
- opisuje i porównuje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej
- opisuje proces i wyjaśnia znaczenie Wielkiej Kolonizacji
- opisuje struktury społeczne *polis*
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie
- prawidłowo stosuje pojęcia: *efor*, *geruzja*, *zgromadzenie ludowe*
- opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego
- wyjaśnia sytuację prawną kobiet w Sparcie
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenie ludowe*, *Rada Pięciuset*, *sąd ludowy*, *strateg*
- wyjaśnia sytuację prawną kobiet w Atenach
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską
- wyjaśnia genezę wojen perskich
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków
- wymienia skutki wojen grecko-perskich
- za pomocą mapy opisuje wojnę peloponeską
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Leuktrami
- wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa
- opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii)
- opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji
- opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji
- wyjaśnia rolę Archimedesa
- wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego

- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej
- wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego
- wyjaśnia główne cechy kultury hellenistycznej
- wyjaśnia główne założenia epikureizmu, stoicyzmu i cynizmu
- wyjaśnia cechy religii w czasach hellenistycznych

Ocena bardzo dobra

- opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej
- wyjaśnia pojęcia: *wojna trojańska*, „*wieki ciemne*”
- porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką
- wyjaśnia znaczenie rewolucji hoplickiej
- wyjaśnia rolę religii, języka i sportu jako czynników integrujących Hellenów
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty
- wyjaśnia rolę Likurga
- opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich
- wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa
- wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego
- wyjaśnia znaczenie wielkich polityków: Peryklesa, Kimona
- opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody i poglądy sofistów
- wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Demokryta z Abdery
- wyjaśnia rolę wielkich naukowców: Pitagorasa, Hipokratesa, Herodota, Tukidydesa
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego
- wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego
- opisuje w porządku chronologicznym rozpad imperium Aleksandra Wielkiego
- wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii hellenistycznych

Ocena celująca

- porównuje warunki naturalne starożytnego Wschodu i Grecji
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie *polis* dla dziejów cywilizacji europejskiej
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustroj polityczny i społeczny Sparty
- porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską
- w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojny peloponeskiej dla dziejów Hellady
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego
- w szerokim aspekcie wyjaśnia ponadczasowe znaczenie epoki hellenistycznej

IV. Antyczny Rzym.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- wskazuje na mapie Italię, Rzym
- lokalizuje w czasie powstanie Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcie *monarchia*
- lokalizuje w czasie powstanie republiki
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia*, *republika*, *obywatel*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *legion*, *imperium*
- rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę
- prawidłowo stosuje pojęcia: *republika*, *obywatel*, *niewolnictwo*, *gladiator*

- prawidłowo stosuje pojęcia: *triumwirat*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *cesarstwo, Imperium Rzymskie, romanizacja, dynastia*
- wskazuje na mapie Imperium Rzymskie w okresie wczesnego cesarstwa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *urbanizacja*
- wskazuje na mapie Imperium Rzymskie w okresie późnego cesarstwa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *prawo rzymskie, łacina*
- rozpoznaje główne dzieła architektury starożytnego Rzymu
- podaje główne cechy religii rzymskiej
- rozpoznaje głównych bogów rzymskich
- prawidłowo stosuje pojęcie *chrześcijaństwo*
- umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa
- rozpoznaje symbole chrześcijaństwa
- prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego
- prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego
- wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego

Ocena dostateczna

- opisuje warunki naturalne Italii
- wskazuje na mapie tereny zamieszkiwane przez Etrusków
- wyjaśnia pojęcia: *monarchia, patrycjusze, plebejusze*
- opisuje strukturę społeczną Rzymu w okresie monarchii
- wyjaśnia pojęcia: *republika*
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcia: *konsul, dyktator*
- opisuje strukturę społeczną Rzymu
- rozpoznaje plan antycznego Rzymu
- prawidłowo stosuje pojęcia: *sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja, triumf*
- opisuje strukturę legionu rzymskiego
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickich (Kanny, Zama)
- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej
- prawidłowo stosuje pojęcie *proletariusze*
- lokalizuje w czasie powstanie Spartakusa
- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej
- wymienia skutki reformy wojskowej Mariusza
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Oktawiana Augusta
- wyjaśnia pojęcia: *pryncypat, „komedia republiki”, kult cesarza*
- wyjaśnia pojęcia: *limes, dominat, tetrarchia, szlak bursztynowy*
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia cesarza Dioklecjana
- wymienia cechy prawa rzymskiego
- wymienia cechy sztuki i architektury rzymskiej
- wyjaśnia pojęcia: *Panteon, Koloseum, akwedukt*
- wymienia główne cechy chrześcijaństwa
- wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej
- wyjaśnia symbole chrześcijaństwa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Mesjasz, męczennicy, herezja, bazylika*
- prawidłowo stosuje pojęcie *barbarzyńcy*
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *wielka wędrówka ludów*
- wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie
- przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego

Ocena dobra

- opisuje główne cechy cywilizacji etruskiej
- opisuje legendę o powstaniu Rzymu
- wyjaśnia rolę Romulusa

- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie
 - prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor*
 - za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską
 - wyjaśnia genezę wojen punickich
 - wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian
 - wymienia skutki podbojów rzymskich
 - opisuje położenie różnych grup niewolników w Rzymie
 - opisuje powstanie Spartakusa i jego skutki
 - wyjaśnia znaczenie ustrojowe reformy wojskowej Mariusza
 - wyjaśnia pojęcia: *popularzy, optymaci, I triumwirat, idy marcowe, II triumwirat*
 - wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Filippi, Akcjum)
 - za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa
 - wyjaśnia pojęcie *pax Romana*
 - opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie wczesnego cesarstwa
 - za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa
 - opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie cesarstwa
 - wyjaśnia rolę Trajana
 - wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego
 - wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej
 - wyjaśnia pojęcia: *kulty wschodnie, sobory*
 - wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa
 - za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa
 - przedstawia działalność św. Piotra i św. Pawła
 - wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego
 - wyjaśnia pojęcia: *kolon, Hunowie*
 - przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa
 - za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego
- Ocena bardzo dobra**
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie
 - wyjaśnia rolę Serwiusza Tuliusza
 - wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii
 - opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich
 - wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego
 - opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian społecznych w Rzymie
 - wyjaśnia rolę braci Grakchów, Spartakusa
 - opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie
 - wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Sulli, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII
 - wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej
 - wyjaśnia rolę polityków: Tyberiusza, Kaliguli, Klaudiusza, Nerona
 - opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa
 - wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu
 - wyjaśnia pojęcie *diaspora żydowska*
 - przedstawia działalność Polibiusza, Tacyta, Cyncerona, Seneki, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego
 - opisuje cechy filozofii rzymskiej
 - opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim
 - wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa
 - wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu

- wyjaśnia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Attyli
- w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego

Ocena celująca

- porównuje warunki naturalne Grecji i Italii
- wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie
- porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku
- wyjaśnia podobieństwa i różnice w rozumieniu pojęć *obywatel* i *obywatelstwo* w starożytnej Grecji oraz Rzymie
- w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara oraz Oktawiana Augusta
- w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego
- wyjaśnia, jak w dziejach Rzymu zmieniało się rozumienie pojęcia *obywatel*
- wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego
- wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów Rzymu i świata
- porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego

V. Początki średniowiecza.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcie *Bizancjum*
- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego
- rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Germanie, chrystianizacja, zakon benedyktynów*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Arabowie, islam, muzułmanie, Beduini*
- prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu
- rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Germanie, Frankowie, chrystianizacja*
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie Państwa Kościelnego
- lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego
- prawidłowo stosuje pojęcie *cesarz*
- wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego
- lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat z Verdun
- lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Prasłowianie, Słowianie, początki państwowości*
- prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich
- prawidłowo stosuje pojęcie *stan społeczny*
- opisuje elementy drabiny feudalnej
- rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Normanowie, wikingowie, Węgrzy*
- prawidłowo wskazuje na mapie tereny Skandynawii, obszary najazdów normańskich i węgierskich

Ocena dostateczna

- prawidłowo stosuje pojęcia: *państwo autokratyczne, państwo teokratyczne, Kodeks Justyniana*
- wymienia cechy sztuki bizantyjskiej
- wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego
- rozpoznaje plan Konstantynopola

- opisuje cechy ustrojowe państw germańskich
- wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie
- wymienia skutki działania zakonu benedyktynów
- prawidłowo stosuje pojęcia: *wiec, drużyna, reguła zakonna, arianizm, skryptorium*
- wymienia główne założenia religii islamskiej
- wymienia etapy rozwoju religii islamskiej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Mahomet, Allah, Koran, meczet*
- opisuje cechy ustrojowe państwa Franków
- prawidłowo stosuje pojęcie *monarchia patrymonialna*
- wymienia cechy armii Franków
- opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów
- wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *marchia, hrabstwo, siedem sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska*
- wymienia cechy armii Karola Wielkiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *uniwersalizm cesarski, I Rzesza*
- za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów
- za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych
- opisuje cechy kultury Słowian i ich wierzeń
- prawidłowo stosuje pojęcia: *system lenny, wasal, senior, herb*
- wymienia rodzaje renty feudalnej
- charakteryzuje życie codzienne rycerzy i chłopów
- za pomocą mapy wskazuje tereny ludów germańskich żyjących w Skandynawii
- wymienia przyczyny ekspansji Normanów i Węgrów
- rozpoznaje pismo runiczne
- lokalizuje w czasie powstanie królestwa angielskiego

Ocena dobra

- opisuje ustrój polityczny Bizancjum
- wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego
- za pomocą mapy opisuje proces powstania i upadku państw germańskich
- wyjaśnia przyczyny powstania zakonu benedyktynów
- wyjaśnia genezę powstania islamu
- wyjaśnia rolę Mekki dla ludów arabskich
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu
- przedstawia działalność Mahometa
- ocenia postawę Arabów wobec ludności podbitej
- wyjaśnia pojęcia: *szariat, dżihad, sunnici, szyici*
- za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków
- prawidłowo stosuje pojęcia: *prawo salickie, Merowingowie, Karolingowie, majordom*
- lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i wyjaśnia jej znaczenie
- wyjaśnia pojęcia: *uniwersalizm karoliński, renesans karoliński*
- wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków
- za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego
- opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy
- za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy
- wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy
- za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Awarowie, Protobułgarzy, rolnictwo żarowe, trybut, Przemyslidzi, Rurykowicze*
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *gospodarka naturalna, gospodarka towarowo-pieniężna, feudalizm, immunitet, suzeren*
- wymienia cechy kultury rycerskiej
- wyjaśnia specyfikę systemu lennego w Anglii

- za pomocą mapy opisuje wyprawy normańskie
- opisuje cechy kultury i wierzeń Normanów
- lokalizuje w czasie bitwę na Lechowym Polu i wyjaśnia jej znaczenie
- lokalizuje w czasie bitwę pod Hastings i wyjaśnia jej znaczenie

Ocena bardzo dobra

- opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego
- wyjaśnia pojęcie *ikonoklazm*
- wyjaśnia rolę Teodory
- wyjaśnia rolę Teodoryka Wielkiego, św. Benedykta
- wyjaśnia pojęcie *świt Europy*
- opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego
- wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu
- wyjaśnia pojęcie *kalifat*
- wyjaśnia przyczyny rozpadu imperium islamskiego
- wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów
- wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków w czasach Karola Wielkiego
- wyjaśnia przyczyny rozpadu imperium Karolingów
- wyjaśnia znaczenie traktatu z Verdun
- wyjaśnia rolę Konrada I, Henryka I, Ottona II
- wyjaśnia teorie naukowe dotyczące pochodzenia Słowian
- wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian
- wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego
- opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego
- wyjaśnia rolę: Wilhelma Zdobywcy, Arpada, Stefana Wielkiego
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów wczesnośredniowiecznej Europy

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Europy
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla cywilizacji łańskiejskiej i bizantyjskiej
- wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy
- porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
- w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania Anglii i Węgier
- ocenia skutki ekspansji Normanów

VI. Polska pierwszych Piastów.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura łużycka*, *Biskupin*
- wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich
- rozpoznaje gród w Biskupinie
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan
- prawidłowo stosuje pojęcie *Piastowie*
- lokalizuje w czasie chrzest Polski
- lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego

- wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *król, koronacja*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *tendencje centralistyczne, tendencje decentralistyczne*
- wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów
- wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela
- umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego
- lokalizuje w czasie panowania Bolesława Krzywoustego
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego
- umiejscawia w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów
- prawidłowo stosuje pojęcia: *książę, król, rycerz*

Ocena dostateczna

- prawidłowo stosuje pojęcia: *ród, plemię, drużyna, opole, kultura archeologiczna, Wiślanie, Polanie*
- opisuje rolę bursztynowego szlaku
- wymienia osiągnięcia Mieszka I
- wymienia przyczyny chrystianizacji Polski
 - prawidłowo stosuje pojęcia: *drużyna, gród, Wieleci*
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego
- wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi Gnieźnieńskie, Szczerbiec*
- lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią
- umiejscawia w czasie koronację Mieszka II
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II
- wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława
- prawidłowo stosuje pojęcie *powstanie ludowe*
- lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami
- wskazuje zmiany terytorialne państwa polskiego w czasach Bolesława Krzywoustego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia patrymonialna, drużyna*
- wymienia cechy ustrojowe Polski pierwszych Piastów

Ocena dobra

- opisuje cechy kultury łużyckiej
- opisuje cechy ustroju politycznego i społeczno-ekonomicznego pierwszych plemion polskich
- wyjaśnia pojęcia: *gospodarka żarowa, gospodarka przemienno-odłogowa*
- wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy
- za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów
- wyjaśnia znaczenie dendrochronologii
- umiejscawia w czasie bitwę pod Cedynią i wyjaśnia jej znaczenie
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów
- wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską
- za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.
- wyjaśnia znaczenie postaci: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela
- wyjaśnia przyczyny wojny polsko-niemieckiej za panowania Bolesława Krzywoustego
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego
- wyjaśnia pojęcie *palatyn*
- opisuje strukturę społeczno-ekonomiczną Polski pierwszych Piastów
- wymienia cechy armii polskiej doby pierwszych Piastów
- wymienia obciążenia prawa książęcego

Ocena bardzo dobra

- opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności

- wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich
- wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski
- opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I
- wyjaśnia pojęcie *Dagome iudex*
- wyjaśnia znaczenie postaci: Wichmana, biskupa Jordana, Galla Anonima, Thietmara
- opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego
- wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III, Henryka II
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów
- wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego
- wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem
- wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława, Jarosława II, Brzetysława, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem
- wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana
- wyjaśnia znaczenie postaci: Sieciecha, Henryka V, Galla Anonima
- wyjaśnia przemiany ustrojowe w czasach Polski pierwszych Piastów
- wyjaśnia okoliczności powstania warstwy rycerskiej w Polsce

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu
- w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów
- w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego
- zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów
- w szerokim aspekcie przedstawia spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym ocenia postać Bolesława Krzywoustego
- wyjaśnia w szerokim aspekcie znaczenie państwa pierwszych Piastów dla dalszych dziejów Polski

VII. Pełnia średniowiecza w Europie.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo stosuje pojęcia: *władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm*
- wymienia cele polityki Grzegorza VII
- lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie
- lokalizuje w czasie okres krucjat
- prawidłowo stosuje pojęcie *krucjata*
- lokalizuje na mapie imperium mongolskie
- prawidłowo stosuje pojęcie Mongołowie
- rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia stanowa, stan*
- wymienia stany w średniowieczu
- rozpoznaje cechy gospodarki średniowiecznej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *dwupolówka, trójpolówka, targi, jarmarki, bank*
- rozpoznaje cechy średniowiecznego miasta
- prawidłowo stosuje pojęcia: *trójpolówka, ratusz, cech*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zakon, klasztor, herezja*
- rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej

Ocena dostateczna

- wyjaśnia pojęcia: *wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat*
- lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę

- wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary, na których przeważał katolicyzm
- wymienia różnice między katolicyzmem a prawosławiem
- wymienia przyczyny i skutki krucjat
- wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat
- wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich
- wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą
- wyjaśnia pojęcie *monarchia stanowa*
- wymienia przykłady reprezentacji stanowych w poszczególnych państwach
- lokalizuje w czasie powstanie parlamentów w Anglii i we Francji
- wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w.
- wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza
- wyjaśnia rolę cechów i gildii
- wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy
- prawidłowo stosuje pojęcia: *patrycjat, pospólstwo, cech, gildia*
- wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów)
- wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw
- prawidłowo stosuje pojęcie *ruchy monastyczne*
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *kultura uniwersalna*
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej

Ocena dobra

- wyjaśnia pojęcia: *feudalizacja Kościoła, symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański, konkordat wormacki*
- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę
- wyjaśnia znaczenie postaci: Grzegorza VII, Henryka IV
- za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat
- wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców
- opisuje losy zakonów rycerskich
- wyjaśnia pojęcia: *wyprawa ludowa, handel lewantyński*
- wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II
- wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej
- za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej
- wyjaśnia proces kształtowania się stanów społecznych
- opisuje zasady monarchii stanowych w Anglii i we Francji
- wyjaśnia pojęcie *Wielka Karta Swobód*
- opisuje strukturę społeczno-gospodarczą Europy czasów krucjat
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *gospodarka naturalna, gospodarka towarowo-pieniężna*
- wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej
- wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich
- za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi
- wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych
- wyjaśnia założenia ideowe waldensów i albigensów
- wyjaśnia znaczenie postaci: św. Franciszka, św. Dominika
- wyjaśnia pojęcia: *Biblia pauperum, siedem sztuk wyzwolonych*
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej
- prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta)
- wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne
- opisuje system edukacyjny w średniowieczu

Ocena bardzo dobra

- wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej
- w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę
- wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III
- w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat
- wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyka Barbarossy, Saladyna
- w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej
- wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo
- w porządku chronologicznym wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Anglii i we Francji
- wyjaśnia rolę Jana bez Ziemi, Filipa Pięknego
- wyjaśnia przyczyny rozwoju handlu w średniowieczu
- wyjaśnia przemiany sytuacji społeczno-ekonomicznej wsi w Europie doby krucjat
- wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa
- opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.
- wyjaśnia znaczenie postaci: św. Tomasza z Akwinu, Innocentego III
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza
- wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy
- wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej

Ocena celująca

- w szerokim aspekcie ukazuje przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian ustrojowych w średniowiecznej Europie
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian gospodarczo-społecznych w Europie czasów krucjat
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w.
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza.

VIII. Rozbicie dzielnicowe i odbudowa Królestwa Polskiego.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- lokalizuje w czasie śmierć Bolesława Krzywoustego
- rozpoznaje na mapie Polskę w czasach rozbicia dzielnicowego
- prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego
- rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Marchia Brandenburska*, *Krzyżacy*, *Tatarzy*, *Ruś*
- lokuje na mapie sąsiadów Polski w XII–XIII w.
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni rozbicie dzielnicowe w Polsce
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich
- prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka
- wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka
- wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka
- prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego

- rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego
- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego

Ocena dostateczna

- wyjaśnia pojęcia: *rozbicie dzielnicowe*, *testament Krzywoustego*
- prawidłowo stosuje pojęcia: *seniorat*, *pryncypat*
- wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą
- wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę
- wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast
- wymienia zmiany ekonomiczno-społeczne na ziemiach polskich w dobie rozbicia dzielnicowego
- wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich
- lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski
- wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich
- wyjaśnia rolę Kościoła w próbach jednoczenia ziem polskich
- wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka
- wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami
- lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami
- wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego
- wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego
- lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej

Ocena dobra

- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce
- wyjaśnia znaczenie zjazdu w Łęczycy dla dziejów Polski
- opisuje proces lokowania wsi i miast
- prawidłowo stosuje pojęcia: *immunitet*, *zasadźca*, *sołtys*, *wójt*, *burmistrz*, *immunitet*, *lan*, *ratusz*, *wolnizna*
- wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego
- prawidłowo stosuje pojęcie *Baltowie*
- za pomocą mapy opisuje rozwój terytorialny państwa krzyżackiego
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski
- wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II
- lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski
- wyjaśnia pojęcie *bunt wójta Alberta*
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego
- opisuje stosunek Kazimierza Wielkiego do diaspory żydowskiej
- wyjaśnia problem z dziedzictwem tronu

Ocena bardzo dobra

- opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce
- wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski
 - wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego, Leszka Białego, Henryka Brodatego, Henryka Pobożnego
- wyjaśnia znaczenie postaci Henryka Brodatego
- wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.
- wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Marchii Brandenburskiej
- wyjaśnia znaczenie postaci: Albrechta Niedźwiedzia, Mendoga, Giedymina, Hermana von Salza
- wyjaśnia przyczyny upadku znaczenia Rusi Kijowskiej
- wyjaśnia powody rosnącej pozycji Czech w XII–XIII w.

- w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich
- ocenia rolę panowania Przemysławów w Polsce
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich
- w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego

Ocena celująca

- wyjaśnia w szerokim aspekcie przyczyny i proces rozbitcia dzielnicowego w Polsce
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbitcia dzielnicowego dla dziejów Polski
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego

IX. Polska i Europa u schyłku średniowiecza.

Uczeń:

Ocena dopuszczająca

- prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie
- rozpoznaje na mapie monarchię Jagiellonów
- prawidłowo stosuje pojęcie *unia personalna*
- wymienia założenia przywileju koszyckiego
- wymienia założenia unii w Krewie
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką
- wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni wojnę stuletnią
- wymienia przyczyny i skutki wojny stuletniej
- prawidłowo stosuje pojęcie *Cesarstwo*
- wymienia przyczyny kryzysu Kościoła w XIV–XV w.
- prawidłowo stosuje pojęcie *czarna śmierć*
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola
- prawidłowo stosuje pojęcia: *husyci, Turcy osmańscy*
- prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią
- wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny trzynastoletniej
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia stanowa, przywilej stanowy*
- rozpoznaje cechy polskiej monarchii stanowej
- rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce

Ocena dostateczna

- wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach
- lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach oraz unię w Krewie
- wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej
- prawidłowo stosuje pojęcie *przywilej generalny*
- wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem
- lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego
- za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej
- prawidłowo lokuje Burgundię i Szwajcarię na mapie
- wymienia przyczyny kryzysu Cesarstwa w XIII–XIV w.
- prawidłowo stosuje pojęcie *rekonkwista*
- wymienia przyczyny i skutki czarnej śmierci
- prawidłowo stosuje pojęcia: *niewola awiniońska, wielka schizma zachodnia, sobór w Konstancji*
- wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego
- wymienia główne założenia ideologii husyckiej

- lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną
- wymienia przyczyny wojny trzynastoletniej
- wymienia skutki II pokoju toruńskiego
- lokuje w czasie przywilej cerekwicko-nieszawski i wymienia jego postanowienia
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia elekcyjna, sejmik, rada królewska, senat*
- wymienia postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce

Ocena dobra

- wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów
- wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego
- wyjaśnia rolę postaci: Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda
- lokuje w czasie unię w Horodle
- wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej
- za pomocą mapy opisuje przebieg Wielkiej Wojny z zakonem
- wyjaśnia rolę postaci: Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena
- wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej
- wyjaśnia rolę Joanny d'Arc
- wyjaśnia przyczyny spadku znaczenia rycerstwa
- prawidłowo stosuje pojęcia: *wielkie bezkrólewie, Złota bulla*
- wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy
- wyjaśnia przyczyny i skutki powstań chłopskich w Anglii i we Francji
- lokalizuje w czasie sobór w Konstancji
- wyjaśnia przyczyny ekspansji Osmanów i za pomocą mapy ją opisuje
- wyjaśnia rolę Jana Husa
- wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną
- wyjaśnia pojęcia: *Związek Pruski, akt inkorporacji*
- za pomocą mapy opisuje przebieg wojny trzynastoletniej
- wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka
- prawidłowo stosuje pojęcie *polityka dynastyczna*
- opisuje system administracji centralnej i samorządowej w Polsce
- wyjaśnia powody wzrostu znaczenia szlachty
- wyjaśnia przyczyny i skutki wydania najważniejszych przywilejów szlacheckich
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce
- opisuje system szkolnictwa w Polsce
- wyjaśnia znaczenie postaci: Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza

Ocena bardzo dobra

- opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej
- porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej
- ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski
- wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- wyjaśnia pojęcie *przywilej jedlnieński*
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojny stuletniej
- wyjaśnia znaczenie monarchii burgundzkiej
- wyjaśnia okoliczności powstania Szwajcarii
- wyjaśnia cechy niewoli awiniońskiej
- wyjaśnia pojęcia: *kurializm, koncyliaryzm, nowa pobożność*

- opisuje przebieg i skutki wojen husyckich
- wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej
- wyjaśnia przebieg procesu wyjścia ziem ruskich spod zwierzchnictwa Mongołów
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie trzynastoletniej
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka
- wyjaśnia rolę Zbigniewa Oleśnickiego
- wyjaśnia pojęcie *Corona Regni Poloniae*
- w porządku chronologicznym wyjaśnia proces powstawania demokracji szlacheckiej
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce
- opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie

Ocena celująca

- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
- wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy
- wyjaśnia przyczyny kryzysu w Kościele katolickim
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich
- wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
- w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską
- w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny trzynastoletniej dla dziejów Polski
- wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
- wyjaśnia proces przemian ustrojowych w Polsce XIV–XV w.
- ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce.

klasa II

Poziom podstawowy

Rozdział I. Epoka odrodzenia

Ocena dopuszczająca

- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522)
- identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana
- wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych
- wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych
- stosuje pojęcia konkwista, konkwistador
- lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–151), Francisca Pizarra (1530–1533)
- przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra
- wymienia cywilizacje prekolumbijskie
- wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków
- stosuje pojęcia urbanizacja, bank, kapitalizm, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna
- wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu
- wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.
- stosuje pojęcia odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna

- lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.)
- identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci
- przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci
- wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu
- stosuje pojęcia reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm
- lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)
- identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII
- wymienia przyczyny reformacji
- omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech
- wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla Europy
- stosuje pojęcia kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych
- lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572)
- wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji
- przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania
- stosuje pojęcie Wielka Armada
- lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588)
- wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcie karawela
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)
- identyfikuje postać Bartolomeu Diasa
- przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana
- wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów
- wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana
- przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba
- opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana
- stosuje pojęcia korsarstwo, metropolia, faktoria, handel trójkątny
- przedstawia osiągnięcia Francisca Drake'a
- przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra
- wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii
- wyjaśnia, na czym polegała tzw. handel trójkątny
- identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe
- stosuje pojęcia system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark
- przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły w Europie w XVI w.
- omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w.
- wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej
- omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w.
- przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.
- stosuje pojęcia mecenat, rewolucja naukowa
- lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455)
- identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki
- identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu
- przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia
- wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu
- wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. człowiek renesansu, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacji
- lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534)
- identyfikuje postać Tomasza Müntzera
- wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.
- przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII

- przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra
- omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu
- wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych
- stosuje pojęcia reforma katolicka, hugenoci, jezuita
- lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)
- identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona
- przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli
- przedstawia decyzje soboru trydenckiego
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją
- stosuje pojęcia janczarzy, opricznina
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571)
- identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego, Iwana IV Groźnego
- przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała opricznina w państwie moskiewskim

Ocena dobra

- stosuje pojęcie karaka
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494)
- identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa
- wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych
- wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych
- wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem
- stosuje pojęcia Ameryka Łacińska, Kreole
- lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500)
- identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy
- lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni
- omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich
- wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie
- omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego
- omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną
- stosuje pojęcia weksel, latyfundium, ogradzanie
- wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie przebiegał nierównomiernie
- porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura)
- wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki
- wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze i społeczne miało ogradzanie w Anglii
- stosuje pojęcie makiawelizm
- identyfikuje postacie Francesca Petrarci, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccolò Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More'a
- przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccolò Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More'a
- przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia
- omawia idee polityczne upowszechnione przez pisarzy politycznych renesansu
- wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku
- stosuje pojęcia anabaptyzm, związek szmalkaldzki, purytanizm, tumult
- lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy protestanci (1529)
- identyfikuje postacie Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego
- wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej
- przedstawia organizację kościoła kalwińskiego
- omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego
- przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech

- lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648)
- identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach
- charakteryzuje działalność zakonu jezuitów
- omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji
- lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Pawią (1525), bitwę pod Mohaczem (1526)
- identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V Habsburga, Filipa II, Elżbiety I
- opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekwencje
- przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w.
- omawia przebieg konfliktu hiszpańsko-angielskiego

Ocena bardzo dobra

- lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415)
- identyfikuje postacie Juana Sebastiána Elcaño, Amerigo Vespucciego
- przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata
- porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów
- wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków
- charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy
- lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)
- identyfikuje postać Tupaca Amaru
- przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala
- przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych
- charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy
- charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej
- porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy
- stosuje pojęcie manieryzm
- lokalizuje w czasie pierwsze wydanie O obrotach sfer niebieskich Mikołaja Kopernika (1543)
- identyfikuje postacie François Rabelaisa, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreea Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hironimusa Boscha, Hansa Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola
- porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie
- identyfikuje postacie Jana Wicklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta
- omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji
- opisuje proces rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie
- przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji
- stosuje pojęcie gezowie
- identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli
- omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim
- rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570)
- identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii

Ocena celująca

- ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków –
- ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych
- ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki

- ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.
- porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich
- ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu
- porównuje zasady nowych wyznań: luterńskiego, kalwińskiego i anglikańskiego
- ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji
- ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej
- ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji
- ocenia znaczenie panowania Iwana Groźnego dla państwa moskiewskiego

Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcie hołd pruski
- lokalizuje w czasie hołd pruski (1525)
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta,
- wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego
- przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego
- stosuje pojęcia sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, demokracja szlachecka
- lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505)
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta
- wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu
- wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja Nihil novi
- stosuje pojęcie konfederacja warszawska
- lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573)
- wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.
- wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji
- stosuje pojęcia burmistrz, poddaństwo, pańszczyzna
- charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej
- przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcie unia realna
- lokalizuje w czasie unię lubelską (1569)
- identyfikuje postać Zygmunta Augusta
- wymienia postanowienia unii lubelskiej
- przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego
- stosuje pojęcia wolna elekcja, Artykuły henrykowskie
- lokalizuje w czasie pierwszą wolną elekcję (1573)
- identyfikuje postać Henryka Walezjusza
- wymienia postanowienia artykułów henrykowskich
- lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582)
- identyfikuje postać Stefana Batorego
- omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją
- stosuje pojęcia arkada, attyka, arras
- lokalizuje w czasie renesans w Polsce (XVI w.)
- identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego
- wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcie Dominium Maris Baltici
- lokalizuje w czasie zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570)
- identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Bony Sforzy
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta
- omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta

- przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej
- opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.
- stosuje pojęcia sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, elekcyjność tronu, magnateria, szlachta średnia, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane
- lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563)
- wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej
- opisuje kompetencje sejmu walnego
- omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego
- wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentarystyce pełniły sejmiki
- przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego
- stosuje pojęcia bracia polscy (arianie), unia brzeska
- lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596)
- identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi
- wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.
- omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów
- charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce
- stosuje pojęcia ława, trzeci ordynek
- przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej
- omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.
- wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej
- omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej
- stosuje pojęcia bojarzy, polonizacja
- wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta
- omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r.
- opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki
- stosuje pojęcia sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, pacta conventa
- lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezego (1574)
- identyfikuje postać Anny Jagiellonki
- opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji
- wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji
- wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie
- stosuje pojęcie piechota wybraniecka
- lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego
- przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego
- charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego
- identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego
- omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce
- charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich
- omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce

Ocena dobra

- stosuje pojęcie Komisja Morska
- lokalizuje w czasie hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497)
- identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera
- omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię
- opisuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech

- przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant
- stosuje pojęcia nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny,
- lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496)
- identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego
- przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w.
- omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów
- przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich
- omawia rodzaje sejmów
- charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego
- wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego
- wskazuje cele ruchu egzekucyjnego
- stosuje pojęcia bracia czescy, dysydenci, unicy, dyzunicy
- lokalizuje w czasie sprowadzenie jezuitów do Polski (1564)
 - identyfikuje postać Stanisława Hozjusza
 - wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej
- przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce
- omawia rozwój kalwinizmu w Polsce
- przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich
- omawia konsekwencje unii brzeskiej
- stosuje pojęcia ludzie luźni, partacz, majstersztyk
- lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)
- omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej
- omawia sposób funkcjonowania cechów w Rzeczypospolitej szlacheckiej
 - przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej
 - wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki
 - przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego
 - identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła
 - przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej
 - wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą
 - przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej
 - omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów
 - stosuje pojęcie interrex
 - lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572)
 - identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II Hohenzollerna, Ernesta Habsburga
 - wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r.
 - opisuje panowanie Henryka Walezego
 - stosuje pojęcie banicja
 - lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)
 - identyfikuje postać Samuela Zborowskiego
 - przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji
 - omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem
 - omawia przebieg wojny Stefana Batorego z Rosją
 - wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski
 - stosuje pojęcie literatura sowizdrzalska
 - identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiago Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera
 - wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych
 - przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce
 - wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu

Ocena bardzo dobra

- lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533)

- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531)
- identyfikuje postacie Stefana Wielkiego, Iwana III Srogię
- przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka
- przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją
- stosuje pojęcie elekcja vivente rege
- lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537)
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów
- charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej
- lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565)
- identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodsze), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka
- wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych
- przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską
- wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji
- stosuje pojęcie monopol propinacyjny
- wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy
- omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.
- omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- stosuje pojęcia konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy
- omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia
- stosuje pojęcie infamia
- lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578)
- identyfikuje postać Maksymiliana II
- podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu
- identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina
- przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu
- wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego

Ocena celująca

- ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w.
- ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus
- ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta
- wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej
- ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej
- ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce
- ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.
- ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim
- ocenia skutki unii lubelskiej
- ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim
- ocenia panowanie Stefana Batorego
- ocenia osiągnięcia renesansu polskiego
- ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu

Rozdział III. Europa w XVII w.

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcie monarchia parlamentarna
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wojnę domową w Anglii (1642–1648)
- identyfikuje postać Olivera Cromwella
- wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell
- przedstawia skutki rewolucji angielskiej

- lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648)
- wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej
- przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej
- omawia skutki wojny trzydziestoletniej
- stosuje pojęcia Stany Generalne, absolutyzm
- lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715)
- identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV
- wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)
- wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie
- wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów
- stosuje pojęcie barok
- lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.)
- identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcia Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja
- lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucję (1688)
- identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego
- wymienia przyczyny rewolucji angielskiej
- przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii
- wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja
- wymienia postanowienia Deklaracji praw
- stosuje pojęcia Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska
- lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia
- identyfikuje postać Gustawa II Adolfa
- wymienia etapy wojny trzydziestoletniej
- wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf
- wymienia postanowienia pokoju westfalskiego
- stosuje pojęcia intendent, merkantylizm
- lokalizuje w czasie rządu kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642)
- identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana–Baptista Colberta
- przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV
- charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu
- charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV
- wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu
- wymienia działania, jakie podjął Jean–Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu
- stosuje pojęcia kompania handlowa, faktoria, Liga Święta
- lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia
- identyfikuje postać Gustawa II Adolfa
- przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych
- wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe
- omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.
- stosuje pojęcia empiryzm, racjonalizm
- identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza
- wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików
- przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej

Ocena dobra

- stosuje pojęcia gentry, torysi, wigowie
- lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707)
- identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta
- przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w.
- przedstawia przebieg rewolucji angielskiej
- charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella
- omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów
- lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643)
- identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina
- omawia sytuację w rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej
- opisuje etapy wojny trzydziestoletniej
- stosuje pojęcia fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów
- lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685)
- lokalizuje w przestrzeni reuniony
- identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki
- przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej
- charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV
- charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV
- lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657)
- identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma
- wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie
- wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku
- przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie
- stosuje pojęcia malarstwo iluzjonistyczne, rokoko,
- identyfikuje postacie Caravaggia, Diega Velázquez, Johannesesa Keplera
- wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw
- charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku
- omawia myśl filozoficzną epoki baroku

Ocena bardzo dobra

- stosuje pojęcia diggerzy, lewellerzy
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645)
- identyfikuje postać Anny Stuart
- omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji
- charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej
- wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów
- stosuje pojęcia list majestatyczny, edykt restytucyjny
- identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha
- przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania
- lokalizuje w czasie wojnę francusko-hiszpańską (1701–1714)
- wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie
- wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne
- przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV
- wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji
- lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640)
- identyfikuje postać Karola IX Sudermańskiego
- omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w.
- identyfikuje postacie Artemisi Gentileschi, Fransa Halsy, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego
- przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku

Ocena celująca

- ocenia znaczenie rewolucji angielskiej i jej skutków
- ocenia skutki wojny trzydziestoletniej
- ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy w XVII w.
- ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niesło skupienie władzy w rękach jednej osoby
- ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.
- ocenia konsekwencje zmiany układu sił nad Bałtykiem w XVII w.
- omawia różnice między sztuką baroku w krajach katolickich i protestanckich

Rozdział IV. Rzeczpospolita w XVII w.

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcie husaria
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627)
- identyfikuje postać Zygmunta III Wazy
- wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria
- wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazy
- stosuje pojęcie dymitriady
- lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1606)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)
- identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy
- wymienia przyczyny dymitriad
- przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w.
- stosuje pojęcie przedmurze chrześcijaństwa
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621)
- wskazuje na mapie obszary Ukrainy
- wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich
- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa
- lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658)
- identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazy
- wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie
- przedstawia skutki powstania Chmielnickiego
- stosuje pojęcia oligarchia magnacka, liberum veto
- lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie liberum veto (1652), potop szwedzki (1655–1660)
- identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego
- wymienia przyczyny potopu szwedzkiego
- opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)
- identyfikuje postać Jana III Sobieskiego
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego
- stosuje pojęcie sarmatyzm
- lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI– poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.)
- wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu

Ocena dostateczna

- lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy
- wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski
- wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty

- omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty
- przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły
- lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa
- opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją
- omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk
- stosuje pojęcia Dzikie Pola, ataman, jasyr
- identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza
- omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy
- przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624
- stosuje pojęcie rejestr kozacki
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia
- identyfikuje postać Jeremiego Wiśniowieckiego
- przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego
- wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu
- wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje
- stosuje pojęcia wojna partyzancka, wojna podjazdowa, ksenofobia
- lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656)
- identyfikuje postacie Karola X Gustaw, Władysława Sycylijskiego
- przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza
- wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami
- omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami
- przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto
- lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymałtowski (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia
- identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego
- przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich
- wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu
- przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa
- wymienia postanowienia pokoju Grzymałtowski
- przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach
- stosuje pojęcie orientalizacja
- identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska
- przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce
- wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej

Ocena dobra

- stosuje pojęcia regaliści, popularyści
- lokalizuje w czasie unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzcianą (1629)
- identyfikuje postać Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła
- omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r.
- wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego
- omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty
- przedstawia przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowski

- opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły
- stosuje pojęcia patriarchy, Wielka Smuta
- lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612)
- identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszcówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego
- omawia przebieg i skutki I dymitriady
- przedstawia przebieg i skutki II dymitriady
- wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV
- stosuje pojęcia Zaporozie, Sicz
- lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644)
- wskazuje na mapie Zaporozie, chanat krymski
- przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków
- wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660)
- identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego
- omawia przebieg powstania Chmielnickiego
- wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje
- omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę
- stosuje pojęcie śluby lwowskiej
- lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665)
- identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego
- przedstawia przebieg potopu szwedzkiego
- przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia
- wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej
- przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego
- stosuje pojęcia malkontenci, fackcja
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676) i jego postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683),
- identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien
- omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg
- omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego
- charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w.
- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej
- przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy
- identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza
- omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce
- wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce

Ocena bardzo dobra

- lokalizuje w czasie bitwę pod Byczyną (1588)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Czarnem (1627)
- identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego
- wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty
- omawia, jak doszło do rokoszu Zebrzydowskiego
- stosuje pojęcie lisowczy

- identyfikuje postać Fiodora I, Dymitra
 - wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji
 - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu
 - omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w.
 - omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej
 - wyjaśnia, jaki wpływ na bunty kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej
 - wyjaśnia, jakie cechy armii kozackiej sprawiły, że była ona pożądaną siłą zbrojną na kresach Rzeczypospolitej
 - stosuje pojęcie elekcja vivente rege
 - lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666)
 - opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów
 - charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w.
 - wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.
 - identyfikuje postać Piotra Doroszenki
 - wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie
 - wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją
 - opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696
 - przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego
 - identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego
 - określa, jaki wpływ na architekturę polskiego baroku miał mecenat królewski, kościelny i magnacki
 - omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.
- Ocena celująca

- ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy
- ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w.
- ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy
- ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.
- ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków
- ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego
- ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją
- ocenia plany reform Jana Kazimierza Wazy
- ocenia proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII w.
- ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.
- ocenia panowanie Jana III Sobieskiego
- ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy
- ocenia przejawy sarmatyzmu w mentalności i życiu codziennym szlachty polskiej

Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcia eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja
- przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.
- przedstawia skutki rewolucji przemysłowej
- stosuje pojęcie oświecenie
- lokalizuje w czasie oświecenie w Europie (XVIII w.)
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia
- stosuje pojęcie absolutyzm oświecony
- lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721)
- identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II

- wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony
- stosuje pojęcia państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)
- identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona
- wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi
- przedstawia założenia Deklaracji niepodległości
- stosuje pojęcia Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna
- lokalizuje w czasie szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)
- identyfikuje postać Ludwika XVI
- wymienia przyczyny rewolucji francuskiej
- wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela
- stosuje pojęcia dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański
- lokalizuje w czasie dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794)
- identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a
- przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów
- przedstawia skutki rewolucji francuskiej

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcia rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy
- lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)
- identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha
- wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej
- wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji
- omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii
- stosuje pojęcia racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm
- identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta
- charakteryzuje główne idee oświeceniowe
- wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej
- charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia
- stosuje pojęcie józefinizm
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763)
- identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II
- wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach
- omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej
- wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II
- stosuje pojęcia Karta Praw, republikanie, demokraci
- lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)
- identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki
- wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii
- przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych
- omawia założenia Karty Praw
- omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych
- stosuje pojęcia burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy
- lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)
- identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georgesa Dantona
- omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego
- przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji
- wymienia pierwsze reformy konstytuanty

- stosuje pojęcia Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyrektoriat
- lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793)
- omawia okoliczności upadku monarchii we Francji
- przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny
- wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje

Ocena dobra

- stosuje pojęcia arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm
- lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764)
- identyfikuje postać François Quesnaya
- przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w.
- omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej
- wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii
- omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.
- stosuje pojęcia deizm, ateizm, prawa naturalne
- identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza
- przedstawia genezę oświecenia
- wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia
- stosuje pojęcia sankcja pragmatyczna, państwo policyjne
- lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709)
- identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI
- przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II
- wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej
- opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach
- stosuje pojęcie ustawa stemplowa
- lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783)
- identyfikuje postać Thomasa Jeffersona,
- omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych
- wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych
- wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA
- stosuje pojęcia Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta), wielka trwoga
- lokalizuje w czasie otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)
- identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès'a, Josepha Marie de La Fayette'a, Jean-Paula Marata
- wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe
- przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie
- stosuje pojęcia żyrondyści, górale, „bagny”, powstanie w Wandei
- lokalizuje w czasie wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795)
- przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami
- omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów

Ocena bardzo dobra

- lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)
- identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa
- omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.
- wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu
- stosuje pojęcia masoneria, sentymentalizm

- identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida
- przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia
- przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele
- lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763)
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną
- porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii
- lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)
- przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej
- wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne
- stosuje pojęcie sankiuloci
- lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne
- przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793)
- przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji
- przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI

Ocena celująca

- ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.
- ocenia, czy oczekiwania stawiane w oświeceniu artystom poszerzały, czy ograniczały ich możliwość ekspresji
- ocenia poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia
- ocenia politykę władców rosyjskich w okresie absolutyzmu oświeconego
- ocenia konsekwencje reform oświeceniowych w Austrii i Prusach
- ocenia, czy wskutek zmian wprowadzonych przez władców oświeconych poprawił się poziom życia ich poddanych
- ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości
- ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej
- ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych
- ocenia, jaki wpływ na prace konstytuanty miały działania podejmowane przez mieszkańców Paryża i prowincji
- ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcie Collegium Nobilium
- lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717)
- identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego
- wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu
- przedstawia postanowienia sejmu niemego
- stosuje pojęcia Szkoła Rycerska, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej
- lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II
- charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wymienia prawa kardynalne
- stosuje pojęcie oświecenie stanisławowskie
- lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)
- identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta
- wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce

- wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej
- stosuje pojęcia Sejm Wielki, Sejm Czteroletni
- lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788)
- identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego
- wymienia reformy sejmu z 1791 r
- stosuje pojęcie konfederacja targowicka
- lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki
- wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja
- stosuje pojęcie insurekcja
- lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795)
- identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego
- omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcia Sejm Niemy, Familia
- lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740)
- identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego
- przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego
- przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej
- omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.
- wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III
- stosuje pojęcia dysydenci, prawa kardynalne, Rada Nieustająca
- lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775)
- identyfikuje postać Józefa Pułaskiego
- przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wymienia reformy sejmu konwokacyjnego
- wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej
- wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775
- stosuje pojęcia Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe
- lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)
- identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza
- przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego
- charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia
- przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce
- stosuje pojęcia protektorat, ofiara wieczysta
- lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791)
- identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki
- charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy
- omawia reformy Sejmu Wielkiego
- stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji
- lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)
- identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego

- charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej
- wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r.
- opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcie Uniwersał połaniecki
- lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794)
- identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa
- przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki
- wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego
- opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej

Ocena dobra

- stosuje pojęcie republikanci
- lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736)
- identyfikuje postać Karola XII
- omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną
- charakteryzuje panowanie Augusta III
- przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.
- stosuje pojęcie konfederacja w Radomiu
- lokalizuje w czasie konfederacje Torunia, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775)
- identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego
- omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej
- omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej
- lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765)
- identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego
- omawia początki oświecenia na ziemiach polskich
- omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia
- wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce
- przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego
- stosuje pojęcia rządy królewsko-ambadorskie, czarna procesja
- lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790)
- identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta
- wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni
- lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792)
- identyfikuje postać Szymona Kossakowskiego
- przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja
- wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne
- omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej
- przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja
- przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcie Rada Najwyższa Narodowa
- lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795)
- identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego

- charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiorze
- przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego
- omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej
- wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa

Ocena bardzo dobra

- lokalizuje w czasie bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721)
- identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny
- przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r.
- porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów
- omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III
- wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego
- opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej
- identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego
- przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce
- wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem
- lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787)
- charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiorze
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych miał zjazd w Kaniowie
- identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta
- przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja
- identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II
- omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej

Ocena celująca

- ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego
- ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów
- ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej
- ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej
- ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce
- ocenia reformy Sejmu Wielkiego
- ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 na ustrój Rzeczypospolitej
- ocenia postawę inicjatorów konfederacji targowickiej
- ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji
- ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski
- ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej
- ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego
- ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego

Rozdział VII. Epoka napoleońska

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcie Kodeks Napoleona
- lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804)
- identyfikuje postać Napoleona Bonaparte
- wymienia reformy Napoleona Bonaparte
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona
- stosuje pojęcie blokada kontynentalna
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805)
- identyfikuje postać Napoleona I
- wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki
- stosuje pojęcie Wielka Armia

- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813)
- wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją
- wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.
- stosuje pojęcie Legiony Polskie
- lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797)
- identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego
- omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech
- lokalizuje w czasie ogłoszenie konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812)
- identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego
- charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego
- wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcia dyktatoriat, konsulatu, konkordat
- lokalizuje w czasie rządu dyktatoriatu (1794–1799), rządu konsulatu (1799–1804), konkordat z papieżem (1801)
- przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte
- charakteryzuje rządy dyktatoriatu
- charakteryzuje rządy konsulatu
- opisuje okoliczności przejścia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów
- stosuje pojęcie „bitwa trzech cesarzy”
- lokalizuje w czasie ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz
- wymienia postanowienia pokoju w Tylży
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii
- stosuje pojęcia taktyka spalonej ziemi, „bitwa narodów”
- lokalizuje w czasie abdykację Napoleona (1814), 100 dni Napoleona (1815)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815)
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa
- wyjaśnia, na czym polegała potęga Wielkiej Armii
- przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo
- stosuje pojęcie Legia Naddunajska
- lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wysłanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802)
- identyfikuje postać Karola Kniaziewicza
- opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech
- przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech
- stosuje pojęcie dekret grudniowy
- lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813)
- identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego
- wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży
- przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego
- omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego

Ocena dobra

- stosuje pojęcia zamach stanu 18 brumaire’a, plebiscyt
- lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire’a (1799)
- wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej
- identyfikuje postacie Jeana-François Champolliona, Józefiny
- przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu

- opisuje okoliczności przewrotu 18 brumaire’a
- stosuje pojęcie Związek Reński
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808)
- identyfikuje postacie Horacego Nelsona, Marii Ludwiki
- wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej
- przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I
- wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu
- wyjaśnia, dlaczego w 1809 r. Napoleon osiągnął szczyt swojej potęgi
- stosuje pojęcie „druga wojna polska”
- lokalizuje w czasie pokój paryski (1814)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)
- omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę
- przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem
- lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801)
- opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich
- przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo
- stosuje pojęcie Komisja Rządząca
- lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Frydlandem (1807)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I
- przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego
- omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje

Ocena bardzo dobra

- lokalizuje w czasie powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799)
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoratu
- przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską
- lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806)
- omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską
- przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską
- lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815)
- wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.
- omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiórce Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich
- omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r.
- wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej

Ocena celująca

- ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoratu i konsulatu
- ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania
- ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy
- ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy
- ocenia wkład Polaków w budowanie hegemonii Francji napoleońskiej w Europie
- ocenia politykę Napoleona wobec Polaków

Klasa II

Poziom rozszerzony

I. EPOKA ODRODZENIA

Ocena dopuszczająca

- wymienia trzy największe cywilizacje prekolumbijskie Ameryki oraz najbardziej rozwinięte cywilizacje Azji
- stosuje pojęcia Indianie, karawela, Nowy Świat, konkwistador, konkwista
- lokalizuje w czasie i przestrzeni I wyprawę Kolumba (1492–1493), odkrycie drogi morskiej do Indii (1497–1498), I wyprawę dookoła świata (1519–1522)
- identyfikuje postacie i przedstawia ich osiągnięcia Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana, Hernána Cortésa, Francisca Pizarra
- wymienia przyczyny odkryć geograficznych
- wyjaśnia, w jaki sposób odkrycia geograficzne zmieniły myślenie Europejczyków o świecie
- lokalizuje w czasie podbój Meksyku (1519–1521), podbój Peru (1530–1533)
- lokalizuje w przestrzeni zasięg posiadłości hiszpańskich i portugalskich w Ameryce
- omawia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych
- stosuje pojęcia kapitalizm, bank, dualizm gospodarki europejskiej, folwark, pańszczyzna
- charakteryzuje przemiany demograficzne w Europie na początku czasów nowożytnych oraz ich skutki społeczne i gospodarcze
- wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju gospodarczym Europy w XVI w.
- stosuje pojęcia renesans (odrodzenie), humanizm, teoria heliocentryczna
- lokalizuje w czasie odrodzenie (XIV/XV – XVI w.), wynalezienie ruchomej czcionki (1455)
- identyfikuje postacie Jana Gutenberga, Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika, Galileusza, Williama Szekspira
- wymienia cechy charakterystyczne odrodzenia, humanizmu
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał wynalazek Gutenberga dla upowszechnienia literatury
- stosuje pojęcia reformacja, luteranizm (wyznanie ewangelicko- augsburskie), kalwinizm (wyznanie ewangelicko- reformowane) anglikanizm, kontrreformacja, hugenoci
- lokalizuje w czasie ogłoszenie 95 tez przez Lutera (1517), Akt supremacji (1534), początek działalności Kalwina (1536)
- identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII
- wymienia przyczyny reformacji
- wymienia zasady wyznania luterńskiego, kalwińskiego i anglikańskiego
- lokalizuje w czasie sobór trydencki (1545–1563)
- wymienia reformy przeprowadzone w Kościele katolickim na mocy uchwał soboru trydenckiego
- stosuje pojęcie monarchia absolutna
- wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się monarchii absolutnej
- wymienia cechy monarchii absolutnej
- wyjaśnia przyczyny rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej
- lokalizuje w czasie noc św. Bartłomieja (1572), klęskę Wielkiej Armady (1588), Edykt nantejski (1598)
- omawia postanowienia Edyktu nantejskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Anglii miało zwycięstwo nad Wielką Armadą
- stosuje pojęcia samodzierżawie, książ, bojarzy, opricznina
- lokalizuje w czasie bitwę pod Mohaczem (1526), koronację Iwana IV Groźnego na cara Wszechrusi (1547), bitwę pod Lepanto (1571)
- identyfikuje postacie Sulejmana II Wspaniałego, Iwana IV Groźnego
- przedstawia ekspansję imperium tureckiego w Europie i jej skutki
- wymienia działania Iwana IV Groźnego prowadzące do wprowadzenia samodzierżawia w państwie moskiewskim

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcia okres prekolumbijski, inka
- identyfikuje postać Montezumy

- lokalizuje w przestrzeni obszary zamieszkiwane przez ludy prekolumbijskie oraz wielkie cywilizacje azjatyckie
- charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Majów, Azteków i Inków
- omawia cechy charakterystyczne cywilizacji Azji
- wyjaśnia, jakie konsekwencje miała ekspansja europejska w Japonii
- stosuje pojęcia karaka, handel lewantyński
- lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Przylądka Dobrej Nadziei (1488)
- identyfikuje postacie Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza, Amerigo Vespucciego
- lokalizuje w przestrzeni kierunki wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana
- charakteryzuje przyczyny odkryć geograficznych
- omawia przebieg i następstwa wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana
- omawia znaczenie wielkich odkryć geograficznych
- stosuje pojęcia faktoria handlowa, eksterminacja
- lokalizuje w czasie układ w Tordesillas (1494)
- identyfikuje postacie Montezumy II, Atahualpy
- lokalizuje w przestrzeni strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatu w Tordesillas
- wyjaśnia, jakie czynniki decydowały o sukcesach konkwistadorów
- przedstawia etapy podboju Ameryki Łacińskiej przez Hiszpanów
- przedstawia skutki podbojów europejskich dla ludów Ameryki
- omawia organizację imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie
- stosuje pojęcia przyrost naturalny, system nakładczy, manufaktura, weksel, akcja, giełda, inflacja, popyt, podaż
- lokalizuje w przestrzeni strefy gospodarcze w XVI-wiecznej Europie
- przedstawia rozwój techniki i jego wpływ na organizację produkcji
- omawia nowe zjawiska w ekonomii w XV i XVI w.
- przedstawia nowy system organizacji pracy w zakładach produkcyjnych na zachodzie Europy
- przedstawia przyczyny i skutki podziału Europy na dwa różne systemy gospodarcze
- stosuje pojęcia mecenat artystyczny, makiawelizm, utopia, monarchia absolutna, człowiek renesansu
- identyfikuje postacie Erazma z Rotterdamu, Niccolò Machiavellego, Thomasa More'a (Morusa), Jeana Bodina, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccio, Francesca Petrarki, Sandro Botticellego, Rafaela Santi
- przedstawia osiągnięcia Leonarda da Vinci
- opisuje cechy charakterystyczne odrodzenia
- przedstawia myśl polityczną odrodzenia
- omawia cechy charakterystyczne literatury renesansu
- wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansu
- wyjaśnia, dlaczego wybitnych przedstawicieli epoki nazywano ludźmi renesansu
- stosuje pojęcia sprzedaż odpustów, protestanci, teoria o predestynacji, hugenoci
- lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1525–1526), uznanie Henryka VII za głowę Kościoła w Anglii (1531), pokój augsburski (1555)
- identyfikuje postacie Thomasa Münzera, Ulricha Zwingliego
- lokalizuje w przestrzeni te państwa, w których zwyciężyła reformacja
- przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina
- przedstawia przejawy kryzysu w Kościele katolickim w XVI w.
- wyjaśnia, dlaczego sprzedaż odpustów stała się impulsem do wystąpienia przeciwko Kościołowi katolickiemu
- opisuje działalność Marcina Lutra
- charakteryzuje ideologię luteranizmu i kalwinizmu oraz organizację Kościoła luterńskiego i kalwińskiego
- omawia cechy charakterystyczne Kościoła anglikańskiego
- stosuje pojęcia reforma kościoła, inkwizycja, Indeks ksiąg zakazanych, jezuitci
- lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), powołanie Świętego Oficjum (1542), ogłoszenie Indeksu ksiąg zakazanych (1559)
- identyfikuje postacie Pawła III, Ignacego Loyoli
- omawia okoliczności zwołania soboru powszechnego w Kościele w XVI w.

- omawia działalność inkwizycji
- opisuje działalność jezuitów
- lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559), bitwę pod Pawią (1525), pokój w Cateau-Cambrésis (1559)
- identyfikuje postacie Maksymiliana I Habsburga, Karola V, Franciszka I
- przedstawia osiągnięcia Karola V
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie
- przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji francusko-habsburskiej
- omawia znaczenie pokoju w Cateau-Cambrésis dla sytuacji geopolitycznej w Europie XVI w.
- stosuje pojęcie Wielka Armada
- lokalizuje w czasie rewolucję w Niderlandach (1566–1648), przejście władzy przez Henryka IV Burbona (1594)
- identyfikuje postacie Henryka IV Burbona, Wilhelma Orańskiego, Filipa II, Elżbiety I
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do walk religijnych
- przedstawia okoliczności wydarzeń określanych jako noc św. Bartłomieja
- przedstawia okoliczności przejścia władzy we Francji przez Henryka Burbona
- wyjaśnia, czy Edykt nantejski wprowadzał całkowitą tolerancję religijną
- omawia przyczyny rywalizacji hiszpańsko-angielskiej
- stosuje pojęcia janczarzy, Złota Orda
- lokalizuje w czasie uniezależnienia się Szwecji (1523), przyjęcie luteranizmu w Szwecji (1527), powstanie Ligi Świętej (1571)
- identyfikuje postacie Ludwika Jagiellończyka, Gustawa I Wazy
- przedstawia osiągnięcia Iwana IV Groźnego
- wymienia czynniki, które zadecydowały o sukcesach podbojów Turków osmańskich
- wyjaśnia jakie znaczenie dla losów Europy miała bitwa pod Lepanto
- omawia politykę wewnętrzną władców Moskwy zmierzających do wprowadzenia samodzierżawia
- wyjaśnia, w jaki sposób Iwan IV Groźny rozprawił się z bojarską opozycją w państwie moskiewskim

Ocena dobra

- stosuje pojęcia Mezoameryka, klan, siogun
- lokalizuje w czasie powstanie (III w.) i upadek (IX–X w.) pierwszych miast– państw Majów, ekspansję Azteków (XV–XVI w.), rozkwit potęgi Inków (XVI w.)
- wyjaśnia, skąd pochodzą rdzenni mieszkańcy Ameryki
- wymienia najstarsze cywilizacje Mezoameryki i ich osiągnięcia
- omawia organizację plemiennop- państwową Majów, Azteków i Inków
- wyjaśnia okoliczności powstania państwa Wielkiego Mogoła w Indiach
- przedstawia następstwa zjednoczenia Japonii w XVI w.
- przedstawia wpływ islamu na rozwój państw afrykańskich
- stosuje pojęcia kwadrant, astrolabium
- lokalizuje w czasie i przestrzeni opłynięcie przez Portugalczyków Przylądka Zielonego (1446), wyprawę Ameriga Vespuciego (1500–1505)
- identyfikuje postacie Izabeli Kastylijskiej, Ferdynanda Aragońskiego, Juana Sebastiana Elcaño
- wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi zdecydowali się na wyprawy odkrywcze
- opisuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków
- przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata
- stosuje pojęcie Metys
- lokalizuje w czasie układ w Saragossie (1529)
- lokalizuje w przestrzeni strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatu w Saragossie, kolonie angielskie, francuskie i holenderskie w Ameryce Północnej
- wyjaśnia, dlaczego układy o podziale stref wpływów na świecie zostały zawarte tylko pomiędzy Hiszpanią i Portugalią
- omawia zasady kolonialnego podziału stref wpływów w XV i XVI w.
- przedstawia przebieg podboju Meksyku oraz Peru i ich następstwa

- omawia zjawisko niewolnictwa i jego znaczenie dla kolonializmu europejskiego
- omawia proces kolonizacji Ameryki Północnej
- stosuje pojęcia rewolucja cen, grodzenia
- wymienia przykłady rodów bankierskich nowożytnej Europy
- określa uwarunkowania rozwoju miast i jego konsekwencje
- opisuje rolę handlu w przemianach gospodarczych Europy w XVI w.
- omawia rozwój systemu finansowego w Europie i jego wpływ na rozwój handlu
- wyjaśnia, jakie były przyczyny procesu grodzeń
- stosuje pojęcie manieryzm
- identyfikuje postacie Wawrzyńca Wspaniałego, Giorgio Vasariego, Miguela Cervantesa, François Rabelaisa, Miguela Cervantesa, Baltazara Castiglione, Albrechta Dürera
- wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu
- omawia i ocenia rolę renesansowego mecenatu artystycznego
- wyjaśnia, na czym polegała renesansowa adaptacja antyku
- opisuje rozwój architektury renesansu
- omawia przemiany w malarstwie i rzeźbie renesansu
- omawia osiągnięcia nauki w epoce odrodzenia
- lokalizuje w czasie edyktu Karola V uznającego Lutra za heretyka (1521), przyjęcie luteranizmu w Prusach Książęcych (1525), sejm Rzeszy w Spirze (1529)
- identyfikuje postacie Johanna Tetzla, Fryderyka III Mądrego, Filipa Melanchtona
- wyjaśnia, z czego wynikała popularność haseł reformacyjnych
- przedstawia stosunek różnych grup społecznych w Niemczech do reformacji
- omawia przyczyny, postulaty i skutki wojen religijnych w Niemczech
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół angielski uniezależnił się od papieża
- porównuje najważniejsze wyznania powstałe w czasach reformacji
- omawia społeczne i polityczne skutki reformacji
- stosuje pojęcie Święte Oficjum
- lokalizuje w czasie zatwierdzenie zakonu jezuitów przez papieża (1540)
- przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli
- przedstawia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji
- charakteryzuje organizację zakonu jezuitów
- stosuje pojęcie Sacco di Roma
- lokalizuje w czasie układ w Wiedniu (1515), Sacco di Roma (1527)
- identyfikuje postacie Ferdynanda, Karola VIII, Ludwika XII
- lokalizuje w przestrzeni kraje wchodzące w skład imperium Habsburgów za panowania cesarza Karola V
- opisuje politykę dynastyczną Habsburgów i jej konsekwencje
- charakteryzuje sytuację polityczną we Francji pod rządami Walezjuszków
- przedstawia przebieg i skutki wojen włoskich
- stosuje pojęcia gezwie, pacyfikacja gandawska
- lokalizuje w czasie pacyfikację gandawską (1576), proklamowanie Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów (1588)
- identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Henryka Gwizjusza, Marii Stuart
- wyjaśnia okoliczności rozpoczęcia we Francji wojen religijnych
- omawia konsekwencje nocy św. Bartłomieja
- przedstawia politykę Habsburgów wobec reformacji w Niderlandach
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Niderlandach
- wyjaśnia, jakie czynniki zadecydowały o zwycięstwie Anglików nad Hiszpanami
- stosuje pojęcie Riksdag
- lokalizuje w czasie opriczninę (1565–1572), zniszczenie Nowogrodu Wielkiego (1570)
- identyfikuje postacie Iwana III Srogięgo, Selima II
- lokalizuje w przestrzeni kierunki i zasięg ekspansji imperium osmańskiego, tereny zajęte przez Szwecję w XVI w.
- przedstawia etapy ekspansji tureckiej w Europie, Azji i Afryce
- przedstawia proces budowania potęgi państwa moskiewskiego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach dynastia Wazów przejęła władzę w Szwecji
- omawia proces budowania potęgi państwa szwedzkiego

Ocena bardzo dobra

- stosuje pojęcie politeizm astrobiologiczny
- identyfikuje postać Toyotomiego Hideyoshiego
- wyjaśnia, dlaczego Majów nazywano „Grekami Nowego Świata”
- przedstawia system wierzeń cywilizacji prekolumbijskich
- omawia podobieństwa oraz różnice pomiędzy kulturami Majów, Azteków i Inków
- omawia problemy polityczne Chin, Japonii i Indii w XVI i XVII w.
- przedstawia cechy charakterystyczne cywilizacji afrykańskich
- identyfikuje postacie Paolo Toscanello, Giovanniego Caboto
- lokalizuje w czasie opłynięcie przez Portugalczyków przylądka Bojador (1434)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Giovanniego Caboto (1497), odkrycie Brazylii (1500)
- przedstawia średniowieczną wiedzę o świecie
- omawia wpływ rozwoju żeglugi i nawigacji na organizację wypraw odkrywczych
- stosuje pojęcie encomienda
- lokalizuje w czasie założenie Nowej Anglii (1643)
- charakteryzuje działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie
- porównuje proces kolonizacji Ameryki Środkowej i Południowej z kolonizacją Ameryki Północnej
- przedstawia ekspansję kolonialną w Afryce i Azji
- przedstawia kierunki rozwoju handlu w nowożytnej Europie
- wymienia przykłady i omawia rolę kompanii handlowych
- omawia wpływ procesu grodzenia na przemiany gospodarcze w Anglii
- charakteryzuje wpływ przemian gospodarczych na sytuację szlachty europejskiej
- identyfikuje postacie Giovanniego Pico de Mirandoli, Michela de Montaigne’a, Tommaso Campanelli, Jana van Eycka, Pietera Bruegela Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Donatella, Miguela Serveta, Paracelsusa
- na wybranych przykładach omawia dorobek humanizmu europejskiego
- charakteryzuje rozwój i rolę teatru w epoce odrodzenia
- stosuje pojęcie kondotierstwo
- lokalizuje w czasie powstanie Związku Szmalkaldzkiego (1531), I wojnę szmalkaldzką (1546–1547), II wojnę szmalkaldzką (1551–1552), wojnę domową w Szwajcarii (1529–1531), przyjęcie luteranizmu w Danii i Norwegii (1527), Szwecji (1544) i w Inflantach (1561)
- identyfikuje postacie Aleksandra VI, Juliusza II, Ulricha von Huttena, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn, Thomasa More, Marii Tudor, Elżbiety I Wielkiej
- omawia poglądy i działalność Zwingliego
- przedstawia poglądy społeczne, które głosili najbardziej radykalni zwolennicy reformacji
- opisuje proces rozprzestrzeniania się reformacji w Europie i jego skutki
- wymienia reformy posoborowe
- wyjaśnia przyczyny popularności jezuitów w Europie w XVI i XVII w.
- lokalizuje w czasie bitwę pod Marignano (1515)
- przedstawia sukcesy polityki dynastycznej Habsburgów z XVI w.
- omawia zmiany w sztuce wojennej w XVI w.
- stosuje pojęcie wojna trzech Henryków
- lokalizuje w czasie edykt tolerancyjny dla hugenotów (1562), rzeź w Wassy (1562), pokój z hugenotami (1570), unię w Utrechcie (1579), egzekucji Marii Stuart (1587)
- identyfikuje postacie Henryka II, Gasparda de Coligny, Antoine’a Perrenot de Granvelle’a, Fernanda Álvareza de Toledo
- omawia politykę królów francuskich wobec hugenotów
- porównuje charakter wojen religijnych prowadzonych w XVI w. we Francji i w Niderlandach
- stosuje pojęcie unia kalmarska
- lokalizuje w czasie bitwę pod Belgradem (1456), pokonanie Persji przez Turków (1514), zdobycie Rodos przez Turków (1522), bitwę pod Prevezą (1538), oblężenie Malty (1565), zdobycie Cypru przez Turków (1571)
- identyfikuje postacie Jana Zápolyi, Eryka XIV, Jana III Wazy
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej Węgier miały spory polityczne oraz konflikty religijne
- omawia przebieg walk o dominację na Morzu Śródziemnym

Ocena celująca

- porównuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Inków i Azteków z dokonaniem cywilizacji europejskiej w tym samym czasie
- ocenia skutki ekspansji europejskiej w Azji
- ocenia znaczenie wyprawy Kolumba dla cywilizacji europejskiej
- ocenia znaczenie wielkich odkryć geograficznych
- ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych
- ocenia działalność hiszpańskich konkwistadorów
- ocenia działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie
- ocenia znaczenie niewolnictwa dla kolonializmu europejskiego
- ocenia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na rozwój Europy
- ocenia wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i myśl polityczną epoki odrodzenia
- ocenia wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się hasła reformacji
- ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji
- ocenia działalność inkwizycji
- ocenia działalność jezuitów
- ocenia metody walki Kościoła z reformacją
- ocenia politykę dynastyczną Habsburgów
- ocenia skutki rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej
- ocenia politykę władców Francji wobec reformacji
- ocenia konsekwencje rywalizacji hiszpańsko-angielskiej
- ocenia panowanie Iwana IV Groźnego
- ocenia konsekwencje powstania nowych mocarstw w Europie Wschodniej i Północnej

II. „ZŁOTY WIEK” RZECZYPOSPOLITEJ

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcia magnateria, szlachta średnia, szlachta drobna, szlachta zagrodowa, szlachta gołota
- lokalizuje w przestrzeni obszar państwa Jagiellonów
- wymienia stany społeczne w Polsce
- wymienia grupy, które wyodrębniły się w stanie szlacheckim
- stosuje pojęcia folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana
- wyjaśnia, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana
- stosuje pojęcia demokracja szlachecka, sejm walny, izba poselska, senat, sejmiki
- lokalizuje w czasie zwołanie pierwszego sejmu walnego (1493), konstytucji Nihil novi (1505 r.)
- identyfikuje postacie Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta
- wymienia cechy charakterystyczne demokracji szlacheckiej
- przedstawia strukturę sejmu polskiego po 1569 r.
- stosuje pojęcie sekularyzacja
- lokalizuje w czasie pokój krakowski i hołd pruski (1525)
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna, Iwana IV Groźnego
- wymienia działania podejmowane w polityce zagranicznej przez ostatnich Jagiellonów
- omawia postanowienia pokoju krakowskiego
- stosuje pojęcia unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów
- lokalizuje w czasie unię lubelską (1569)
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta
- lokalizuje w przestrzeni terytoria Litwy i Korony po unii lubelskiej
- przedstawia postanowienia unii lubelskiej
- przedstawia różnice między unią personalną a realną
- stosuje pojęcia arianie (bracia polscy), konfederacja warszawska
- lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573)
- wymienia przyczyny reformacji w Rzeczypospolitej
- wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w.
- przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej

- wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej
- stosuje pojęcia bezkrólewie, elekcja viritim, Artykuły henrykowskie
- lokalizuje w czasie I wolną elekcję (1573)
- identyfikuje postacie Henryka Walezego
- przedstawia zasady ustrojowe określone w Artykułach henrykowskich
- lokalizuje w czasie wojnę z Rosją (1578–1582)
- identyfikuje postać Stefana Batorego
- wymienia reformy wprowadzone w kraju przez Stefana Batorego
- stosuje pojęcia attyka, arkady, krużganki, arrasy
- identyfikuje postacie Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika
- wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansowej w Polsce
- charakteryzuje dorobek polskiej literatury renesansowej

Ocena dostateczna

- wyjaśnia, na czym polegała wieloetniczność w Rzeczypospolitej
- opisuje strukturę społeczeństwa Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, dlaczego Żydzi byli uznawani za odrębny stan społeczny
- charakteryzuje strukturę stanu szlacheckiego
- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania stanu szlacheckiego
- stosuje pojęcie monopol dworski
- wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce
- omawia sposób organizacji folwarków
- przedstawia korzyści, jakie przynosiła szlachcie gospodarka folwarczno-pańszczyźniana
- omawia gospodarczą rolę miast w Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcia prawo ziemskie, królewszczyzny, sejm zwykły, sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejmik przedsejmowy, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane
- lokalizuje w czasie przywilej jedleńsko-krakowski (1430–1433), przywilej cerekwicki (1454), sejmy egzekucyjne (1561–1567)
- identyfikuje postacie Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Bony Sforzy
- omawia przyczyny wykształcenia się demokracji szlacheckiej w Polsce
- przedstawia przebieg obrad sejmu walnego
- przedstawia postulaty i cele ruchu egzekucyjnego oraz ich realizację
- stosuje pojęcia flota kaperska, Dominium Maris Baltici
- lokalizuje w czasie bitwę pod Orszą (1514), zjazd w Wiedniu (1515), bitwę pod Mohaczem (1526), wojnę z zakonem krzyżackim (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570), hołd lenny Gottharda Kettlera (1561)
- identyfikuje postacie Maksymiliana I, Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Gottharda Kettlera
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego
- omawia politykę dynastyczną ostatnich Jagiellonów
- opisuje ostatnią wojnę polsko-krzyżacką
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walki o wpływy nad Bałtykiem oraz o Inflanty
- stosuje pojęcie polonizacja
- lokalizuje w czasie unię krakowsko-wileńską (1499), unię mielnicką (1501), sejm lubelski (1568–1569)
- identyfikuje postacie Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra
- lokalizuje w przestrzeni ziemie wcielone do Korony na sejmie lubelskim
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta
- omawia przyczyny dążeń do zacieśnienia unii między Polską i Litwą
- opisuje przebieg sejmu lubelskiego
- charakteryzuje ustrój polityczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- przedstawia skutki unii lubelskiej dla Polski i Litwy
- stosuje pojęcia zbór, bracia czescy, ugoda sandomierska, wolność religijna, unia brzeska, Kościół unicki (grekokatolicki)
- lokalizuje w czasie ugode sandomierską (1570), unię brzeską (1596)
- identyfikuje postacie Jana Łaskiego, Piotra Skargi
- lokalizuje w przestrzeni tereny, na których dominowali wyznawcy prawosławia, luteranie, kalwini, arianie i grekokatolicy
- omawia zróżnicowanie wyznaniowe Rzeczypospolitej w XVI w.

- charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich
 - przedstawia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce
 - omawia działalność jezuitów w Polsce
 - przedstawia przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej
 - stosuje pojęcia konfederacja, interrex, sejm konwokacyjny, pacta conventa
 - lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572), sejm konwokacyjny (1573), ucieczkę Henryka Walezego do Francji (1574)
 - identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Anny Jagiellonki
 - wymienia i charakteryzuje instytucje powołane w wyniku kompromisu między szlachtą i magnaterią po śmierci Zygmunta Augusta
 - wyjaśnia, w jakich celach w dawnej Polsce zawiązywano konfederacje
 - omawia przebieg pierwszej wolnej elekcji
 - wymienia różnice między Artykułami henrykowskimi a pacta conventa
 - stosuje pojęcie piechota wybraniecka
 - lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575), wojnę Batorego z Gdańskiem (1576–1577)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia
 - identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Anny Jagiellonki, Maksymiliana II
 - przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego
 - opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny z Rosją o Inflanty
 - przedstawia bilans wojen Stefana Batorego z Gdańskiem i Moskwą
 - identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera, Jana Zamojskiego
 - przedstawia mecenat artystyczny w Polsce
 - przedstawia osiągnięcia sztuki i architektury renesansu w Polsce
 - omawia myśl społeczną i polityczną polskiego odrodzenia
 - wymienia czynniki, które wpłynęły na rozwój polskiej literatury w czasach odrodzenia
 - wyjaśnia, jaką rolę słowo drukowane odgrywało w życiu publicznym w Rzeczypospolitej w XVI w.
- Ocena dobra
- stosuje pojęcia ludzie luźni, kahał
 - lokalizuje w przestrzeni zasięg występowania grup narodowościowych w Rzeczypospolitej
 - charakteryzuje strukturę demograficzną państwa Jagiellonów
 - charakteryzuje grupy narodowościowe zamieszkujące państwo polsko-litewskie
 - wyjaśnia, jakie przyczyny skłaniały sejm do wydawania ustaw antymieszczańskich
 - stosuje pojęcia monopol propinacyjny, psucie monety
 - lokalizuje w przestrzeni znaczące szlaki handlowe
 - wymienia ustawodawstwo umożliwiające budowanie gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej
 - omawia sytuację ekonomiczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.
 - przedstawia przyczyny słabości miast Rzeczypospolitej w XVI w.
 - wyjaśnia, jakie znaczenie w XVI w. miały jarmarki
 - stosuje pojęcia księga grodzka, elekcja i koronacja vivente rege, rokosz lwowski, egzekucja praw i dóbr, lustracja
 - lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), sejm piotrkowski (1504), I elekcję i koronację vivente rege (1529), wojnę kokoszą (1537)
 - identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Hieronima Ossolińskiego, Rafała Leszczyńskiego
 - omawia pozycję prawną szlachty w Rzeczypospolitej
 - przedstawia proces kształtowania się parlamentaryzmu w Polsce
 - wyjaśnia przyczyny i przejawy konfliktu między szlachtą a królem
 - omawia narodziny ruchu egzekucyjnego
 - stosuje pojęcia obrona potoczna, Statuty Karnkowskiego
 - lokalizuje w czasie wojnę popią (1478–1479), wyprawę na Mołdawię (1497), bitwę pod Obertynem (1530), przeniesienie praw do lenna w Prusach na Hohenzollernów z Brandenburgii (1563), powstanie Komisji Morskiej (1568), pokój w Szczecinie (1570), Statuty Karnkowskiego (1570)
 - identyfikuje postacie Ferdynanda Habsburga, Jana Tarnowskiego

- lokalizuje w przestrzeni ziemie utracone przez Polskę i Litwę lub do nich przyłączone w latach 1492–1572, podział Inflant w 1561 r.
 - omawia przyczyny i skutki wojen z Wielkim Księstwem Moskiewskim w I połowie XVI w.
 - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen o Mołdawię
 - charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie i ich wpływ na losy Węgier
 - omawia politykę morską Zygmunta Augusta i jej skutki
 - lokalizuje w czasie objęcie tronu Polski i Litwy przez Kazimierza Jagiellończyka (1447)
 - identyfikuje postać Zygmunta Kiejstutowicza
 - omawia stosunki polsko-litewskiej w XV i XVI w.
 - przedstawia postanowienia unii polsko-litewskich
 - wyjaśnia, z czego wynikała silna pozycja polityczna rodów możnowładczych w Wielkim Księstwie Litewskim
 - wyjaśnia, dlaczego przez długi czas Jagiellonowie byli przeciwnikami ścisłego połączenia Polski i Litwy
- antytrynitaryzm, Kościół narodowy
- lokalizuje w czasie rozłam wśród polskich kalwinistów (1562–1565), sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), powołanie Akademii Wileńskiej (1579)
 - identyfikuje postacie Piotra z Goniądza, Stanisława Hozjusza, Jakuba Wujka
 - omawia zasięg reformacji na ziemiach Rzeczypospolitej
 - wyjaśnia, na czym polegała idea Kościoła narodowego
 - omawia próby jednoczenia protestantów polskich
 - przedstawia realizację postanowień soboru trydenckiego w Polsce
 - wyjaśnia, dlaczego kalwinizm zyskał popularność wśród szlachty
 - stosuje pojęcia konfederacja kapturowa, sąd kapturowy
 - identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Jakuba Uchańskiego, Jana Firleja, Ernest Habsburga, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazy
 - omawia sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci ostatniego Jagiellona
 - przedstawia kandydatów ubiegających się o tron polski podczas pierwszej elekcji
 - stosuje pojęcie banicja
 - lokalizuje w czasie sejm konwokacyjny (1575), reformę sądownictwa (1578), utworzenie piechoty wybranieckiej (1578)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)
 - identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Samuela Zborowskiego
 - opisuje przebieg drugiej wolnej elekcji w Rzeczypospolitej Obojga Narodów
 - przedstawia przebieg konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem
 - omawia przyczyny konfliktu Stefana Batorego ze szlachtą
 - identyfikuje postacie Filippa Buonaccorsi (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Mikołaja Sienickiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Łukasza Górnickiego, Sebastiana Klonowica, Szymona Szymonowica, Marcina Bielskiego, Bernarda Morando
 - omawia działalność zwolenników idei humanizmu w Polsce
 - wyjaśnia rolę Krakowa i dworu królewskiego w upowszechnianiu idei humanizmu i renesansu
 - wskazuje związki między polską i europejską architekturą renesansową
 - porównuje poglądy społeczno-polityczne Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Stanisława Orzechowskiego
- Ocena bardzo dobra
- omawia pozycję społeczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.
 - przedstawia sytuację kobiet w XVI w.
 - przedstawia uwarunkowania rozwoju handlu w Rzeczypospolitej
 - wskazuje podobieństwa i różnice między gospodarką Rzeczypospolitej a gospodarką Europy Zachodniej
 - omawia politykę pieniężną w Rzeczypospolitej
 - wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej odegrała szlachta średnia
 - wyjaśnia okoliczności i przejawy konfliktu między magnaterią a szlachtą
 - charakteryzuje i porównuje pozycję polityczną magnaterii i szlachty średniej w I poł. XVI w. gospodar

- lokalizuje w czasie wojny z Moskwą (1492–1494, 1500–1503, 1507–1522, 1534–1537), wyprawy mołdawskie na Pokucie (1502, 1520), przyłączenie Mazowsza do Korony (1524–1526), pokój wieczysty z Turcją (1533), przyłączenie Pokucia do Polski (1538)
- identyfikuje postacie Iwana III Srogięgo, Jana Zápolyi, Stefana Wielkiego
- omawia stosunki polsko-tureckie w XVI w.
- przedstawia okoliczności inkorporacji Mazowsza do Korony
- wskazuje różnice w polityce zagranicznej dwóch ostatnich Jagiellonów wobec Habsburgów
- lokalizuje w czasie rozdzielenie władzy w Polsce i na Litwie (1492), utworzenie odrębnego systemu sądownictwa na Litwie (1564), II statut litewski (1566), wprowadzenie nowego podziału administracyjnego na Litwie (1566), powołanie sejmików ziemskich na Litwie (1566), zniesienie autonomii Prus Królewskich (1569)
- omawia proces upodabniania ustroju Litwy do ustroju Polski
- omawia rządy Zygmunta Augusta na Litwie
- charakteryzuje przemiany ustrojowe na Litwie
- omawia konsekwencje zmian wprowadzonych w Prusach Królewskich w II poł. XVI w.
- przedstawia proces rozprzestrzeniania się haseł reformacji w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, na czym polegała popularność haseł reformacyjnych w Polsce
- przedstawia okoliczności powstania braci polskich
- przedstawia spór między szlachtą i magnaterią w okresie pierwszego bezkrólewia
- omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezego
- lokalizuje w czasie zjazd w Stężycy (1575), bitwę pod Lubieszewem (1576)
- charakteryzuje rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów Stefana Batorego
- identyfikuje postacie Santiego Gucci, Jana Michałowicza z Urzędowa, Stanisława Samostrzelnika, Wawrzyńca Goślickiego, Andrzeja Krzyckiego, Jana Dantyszka, Klemensa Janickiego, Reinholda Heidensteina, Bartosza Paprockiego, Wojciecha z Brudzewa, Jana z Łañcuta, Tomasza Kłosa, Józefa Strusia, Wojciecha Oczi, Michała Sędziwoja
- charakteryzuje polskie osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych i medycznych
- przedstawia dorobek polskiej historiografii
- Ocena celująca
- ocenia pozycję społeczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.
- ocenia korzyści i zagrożenia płynące z wieloetnicznego charakteru społeczeństwa Rzeczypospolitej
- ocenia sytuację ekonomiczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.
- ocenia gospodarczą rolę miast w Rzeczypospolitej
- ocenia prawną pozycję szlachty w Rzeczypospolitej
- ocenia rolę i znaczenie króla w systemie demokracji szlacheckiej
- ocenia realizację postulatów ruchu egzekucyjnego
- ocenia, czy korzystnym dla Polski sposobem rozwiązania konfliktu z Krzyżakami były sekularyzacja zakonu i utworzenie świeckiego państwa pruskiego.
- ocenia konsekwencje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe unii lubelskiej
- ocenia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce
- ocenia rozwiązania ustrojowe przyjęte podczas pierwszego bezkrólewia i pierwszej wolnej elekcji
- ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Stefana Batorego
- porównuje i ocenia myśl polityczno-społeczną renesansu polskiego i europejskiego

III. EUROPA W XVII WIEKU

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcia chwalebna (sławetna) rewolucja, monarchia parlamentarna
- lokalizuje w czasie wojnę domową (1642–1649), chwalebny rewolucję (1688)
- identyfikuje postać Olivera Cromwella
- omawia przyczyny i skutki wojny domowej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do chwalebnej rewolucji i jakie były jej skutki
- lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648)
- przedstawia przyczyny polityczne i religijne wojny trzydziestoletniej
- omawia skutki wojny trzydziestoletniej
- stosuje pojęcia racja stanu, merkantylizm
- lokalizuje w czasie rządy osobiste Ludwika XIV (1661–1715)

- identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV
 - omawia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej Ludwika XIV
 - lokalizuje w czasie bitwę pod Wiedniem (1683), pokój w Karłowicach (1699)
 - identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma, Gustawa II Adolfa
 - wymienia przyczyny i skutki rywalizacji Holandii z Francją i Anglią
 - przedstawia politykę wewnętrzną i zagraniczną Fryderyka Wilhelma
 - stosuje pojęcia barok, klasycyzm, realizm
 - lokalizuje w czasie barok (k. XVI – poł. XVIII w.)
 - identyfikuje postacie Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Williama Shakespeare’a, Moliera, Jana Sebastiana Bacha
 - wymienia cechy charakterystyczne epoki baroku
- Ocena dostateczna
- stosuje pojęcia nowa szlachta (gentry), merkantylizm, Armia Nowego Wzoru, lord protektor
 - lokalizuje w czasie ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie republiki w Anglii (1649), początek dyktatury wojskowej Cromwella (1653), Akt nawigacyjny (1651), restaurację Stuartów (1660), Habeas Corpus Act (1679), Ustawę o prawach (1689)
 - identyfikuje postać Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego
 - przedstawia wpływ przemian gospodarczych na zmiany w społeczeństwie angielskim w XVI w.
 - omawia etapy angielskiej wojny domowej
 - wyjaśnia, jaką rolę w rewolucji angielskiej odegrała Armia Nowego Wzoru
 - omawia rządy Cromwella w okresie jego protektoratu
 - stosuje pojęcie defenestracja praska
 - lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), utworzenie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618), okres czesko-palatynacki (1618–1624), okres duński (1624–1629), okres szwedzki (1630–1635), okres francuski (1635–1648)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia
 - identyfikuje postacie Macieja I, Ferdynanda II, Christiana IV, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa
 - lokalizuje w przestrzeni najważniejsze państwa protestanckie i katolickie uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej
 - podaje przyczyny włączania się kolejnych państw do konfliktu w Rzeszy
 - wymienia etapy w przebiegu wojnę trzydziestoletniej i charakteryzuje je
 - omawia postanowienia pokoju westfalskiego
 - stosuje pojęcia fronda, Wysoka Rada, intendent, szlachta urzędnicza, kolbertyzm
 - lokalizuje w czasie zniesienie Edyktu nantejskiego (1685)
 - identyfikuje postacie Henryka IV Burbona, Ludwika XIII, Jules’a Mazarina, Jeana Baptisty Colberta
 - przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu i Ludwika XIV
 - wymienia warunki, jakie musiały zaistnieć, aby mogła powstać władza absolutna
 - charakteryzuje reformy ustrojowe Ludwika XIV
 - wyjaśnia, dlaczego Wersal stanowił „złotą klatkę” dla francuskiej arystokracji
 - omawia reformy gospodarcze w XVII-wiecznej Francji
 - stosuje pojęcie protekcjonizm
 - lokalizuje w czasie traktaty welawsko-bydgoskie (1657), zawarcie Świętej Ligi (1684)
 - identyfikuje postacie Karola IX Sudermańskiego, Wilhelma III Orańskiego, Karola X Gustawa, Kara Mustafy
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia
 - wyjaśnia, jakie skutki polityczne niosła ze sobą polityka protekcjonizmu
 - przedstawia okoliczności, w jakich Brandenburgia przejęła pruski tron książęcy
 - omawia ekspansję terytorialną Prus w XVII w.
 - przedstawia etapy ekspansji szwedzkiej w basenie Morza Bałtyckiego
 - przedstawia antyturcką działalność Świętej Ligi
 - stosuje pojęcia teatr elżbietański, racjonalizm, empiryzm
 - identyfikuje postacie Giovanniego Berniniego, Caravaggia, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Francisca Bacona
 - wyjaśnia, jaki wpływ na narodziny baroku miała kontrreformacja
 - omawia cechy charakterystyczne architektury baroku

- przedstawia cechy malarstwa barokowego
- wymienia przykłady rezydencji królewskich i cesarskich epoki baroku
- przedstawia cechy charakterystyczne literatury baroku

Ocena dobra

- stosuje pojęcia purytanizm, torysi, wigowie, Akt o następstwie tronu
- lokalizuje w czasie zwołanie Krótkiego Parlamentu (1640), obrady Długiego Parlamentu (1640–1653), Wielką remonstrację (1641), bitwę pod Naseby (1645), bitwę pod Preston (1648), powołanie Parlamentu Kadłubowego (1648)
- charakteryzuje gospodarczą rolę nowej szlachty
- omawia podziały religijne w społeczeństwie angielskim
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach stracono Karola I
- charakteryzuje rolę Olivera Cromwella podczas angielskiej wojny domowej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do restauracji monarchii Stuartów
- omawia konflikt między Karolem II a parlamentem
- wyjaśnia wpływ Habeas Corpus Act i Ustawy o prawach na ustrój polityczny Anglii
- stosuje pojęcie edyktu restytucyjnego
- lokalizuje w czasie bitwę pod Białą Górą (1620), edykt restytucyjny (1629), oblężenie Magdeburga (1631), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643)
- identyfikuje postacie Fryderyka V, Maksymiliana, Fryderyka V Wittelsbacha
- lokalizuje w przestrzeni zmiany terytorialne w Europie po pokoju westfalskim
- omawia sytuację wyznaniową w Rzeszy Niemieckiej i jej wpływ na sytuację Europy
- charakteryzuje sytuację wyznaniową w Królestwie Czeskim
- wyjaśnia okoliczności i skutki II defenestracji praskiej
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania czeskiego i jego klęskę
- stosuje pojęcia wojna dewolucyjna, polityka réunionów
- lokalizuje w czasie frondę parlamentarną (1648–1649), frondę książąt (1649–1653), wojnę dewolucyjną (1667–1668), pokój w Akwizgranie (1668), wojnę francusko-holenderską (1672–1679), wojnę z Ligą Augsburską (1686–1697), pokój w Rijswijk (1697)
- identyfikuje postacie Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki, Wilhelma III Orańskiego
- lokalizuje w przestrzeni zasięg ekspansji Francji za rządów Ludwika XIV
- omawia rządy Ludwika XIII i kardynała Richelieu
- omawia rządy kardynała Mazarina
- przedstawia przyczyny i skutki frondy
- opisuje proces kształtowania się władzy absolutnej we Francji
- lokalizuje w czasie unię personalną Brandenburgii i Prus Książęcych (1618), wojny angielsko-holenderskie (1652–1654, 1665–1666, 1672–1674)
- identyfikuje postać Karola X Gustawa
- lokalizuje w przestrzeni zasięg szwedzkiej ekspansji terytorialnej w Europie
- przedstawia przyczyny gospodarcze i polityczne upadku potęgi Hiszpanii w XVII w.
- wyjaśnia, dlaczego zmagania między Anglią i Holandią były prowadzone jedynie w koloniach

i na morzach

- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojen angielsko-holenderskich
- omawia wpływ relacji habsbursko-wiedeńskich na konflikt z Turcją
- wyjaśnia, które kraje europejskie odniosły korzyści polityczne w drugiej połowie XVII w.
- stosuje pojęcia manieryzm, barok dworski, libertynizm, jansenizm
- lokalizuje w czasie manieryzm (ok. 1527 – do k. XVI w.)
- identyfikuje postacie El Greca, Francesca Borrominiego, Diega Velázqueza, Johanna Keplera, Blaise'a Pascala, Antonia Vivaldiego
- przedstawia cechy manieryzmu w sztuce
- wyjaśnia, dlaczego wielu malarzy epoki baroku określano mianem „mistrzów światła i cienia”
- wyjaśnia, co wyróżniało barok dworski
- przedstawia kierunki i nurty filozoficzne epoki baroku
- omawia osiągnięcia naukowe epoki baroku

Ocena bardzo dobra

- stosuje pojęcie jedenastoletnia tyrania

- lokalizuje w czasie początek tzw. jedenastoletniej tyranii (1629), powstania w Szkocji (1637 i 1650), bitwę pod Marston Moor (1644), powstanie Armii Nowego Wzoru (1645), powstanie w Irlandii (1649), wojnę angielsko-holenderską (1652–1654)
 - identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Johna Pyma, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii Stuart
 - przedstawia ograniczenia w rozwoju gospodarczym Anglii w XVI w.
 - charakteryzuje relacje między Karolem I a parlamentem angielskim
 - stosuje pojęcie list majestatyczny
 - lokalizuje w czasie list majestatyczny (1609), antyhabsburskie powstanie na Węgrzech (1619), pokój w Lubece (1629), bitwę pod Breitenfelden (1631), bitwę pod Nordlingen (1634), pokój w Pradze (1635)
 - identyfikuje postacie Fryderyka IV, Rudolfa II, Ernsta von Mansfelda, Gábora Bethlena, Johana von Tilly’ego, Krystyny
 - opisuje cechy charakterystyczne armii okresu wojnę trzydziestoletniej
 - wyjaśnia, jaki przebieg miała wojna trzydziestoletnia na Śląsku
 - wyjaśnia, czy wojna trzydziestoletnia powinna być traktowana jako konflikt niemiecki czy ogólnoeuropejski
 - lokalizuje w czasie zdobycia La Rochelle (1628), edykt łaski (1629), pokój pirenejski (1659), pokój w Nijmegen (1678–1679)
 - wyjaśnia, na czym polegała centralizacja władzy za rządów Ludwika XIII
 - charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV
 - wymienia grupy społeczne we Francji zainteresowane wprowadzeniem absolutyzmu i jemu przeciwne oraz charakteryzuje przyczyny takich postaw
 - stosuje pojęcie moryskowie
 - lokalizuje w czasie powstanie morysków (1568), powstania w Katalonii (1640–1652) i Portugalii (1640–1668), uznanie przez Hiszpanię niepodległości Portugalii (1668), przejęcie przez Francję Regionu Franche-Comté (1678), pokój w Bredzie (1667), pokój w Nijmegen (1678), pokój w Rijswijk (1697), antyhabsburskie powstanie na Węgrzech (1682), zdobycie Azowa (1696), bitwę pod Zentą (1697)
 - identyfikuje postacie Filipa IV, Gaspara de Guzmána, Jana Zygmunta Hohenzollerna, Krystyny Wazy, Axela Oxenstierny, Imre Thököly’ego
 - wyjaśnia przyczyny wypędzenia morysków
 - przedstawia okoliczności odzyskania niepodległości przez Portugalię
 - lokalizuje w czasie założenie Royal Society w Londynie (1660)
 - identyfikuje postacie Antoona van Dycka, Jana Brueghel Młodszego, Jeana Baptisty Racine’a, Pierre’a Corneille’a, Georga Friedricha Haendla, Claudia Monteverdiego
 - wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy architekturą renesansową a barokową
 - wyjaśnia, z czego wynikała specyfika baroku mieszczańskiego-protestanckiego
 - omawia wpływ baroku na zmiany w teatrze i muzyce
- Ocena celująca
- ocenia rolę Olivera Cromwella podczas rewolucji
 - ocenia polityczne skutki chwalebnej rewolucji
 - ocenia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i religijne wojny trzydziestoletniej
 - ocenia rolę kardynałów de Richelieu oraz Mazarina w dziejach Francji
 - ocenia panowanie Ludwika XIV
 - ocenia zmiany na arenie międzynarodowej, do których doszło w XVII w.
 - ocenia, które rozwiązania w architekturze i sztuce baroku mogły robić szczególne wrażenie na wiernych

IV. WIEK WOJEN

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcie husaria
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627)
- identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy
- omawia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.
- stosuje pojęcie dymitriady
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)
- identyfikuje postać Władysława IV Wazy

- omawia przyczyny i skutki wojen z Moskwą w I poł. XVII w.
 - stosuje pojęcie Kozacy
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621)
 - identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza
 - omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją w latach 1620–1621
 - lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1655)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy nad Żółtymi Wodami, pod Korsuniem i Piławcami (1648), obronę Zbaraża (1649 r.), bitwę pod Beresteczkiem (1651)
 - identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jeremiego Wiśniowieckiego, Jana Kazimierza Wazę
 - charakteryzuje przyczyny i skutki powstania Chmielnickiego
 - lokalizuje w czasie potop szwedzki (1655–1660)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni obronę Jasnej Góry (1655), pokój w Oliwie (1660)
 - identyfikuje postać Jana Kazimierza Wazy, Karola X Gustawa
 - omawia przyczyny najazdu szwedzkiego
 - wyjaśnia, dlaczego obrona Jasnej Góry stała się punktem zwrotnym w przebiegu działań wojennych ze Szwecją
 - przedstawia postanowienia pokoju oliwskiego
 - stosuje pojęcie liberum veto
 - lokalizuje w czasie pierwsze liberum veto (1652), wojnę z Turcją (1672)
 - identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego
 - wymienia przejawy kryzysu Rzeczypospolitej w II poł. XVII w.
 - omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją
 - stosuje pojęcie odsiecz wiedeńska
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Chocimiem (1673), bitwę pod Wiedniem (1683)
 - identyfikuje postać Jana III Sobieskiego
 - omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją w latach 1674–1676
 - przedstawia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej
 - stosuje pojęcie oligarchia magnacka
 - omawia zniszczenia wojenne i grabieże po wielkich wojnach XVII w.
 - przedstawia przejawy wpływu magnaterii na życie polityczne i gospodarcze Rzeczypospolitej w XVII w.
 - stosuje pojęcia sarmatyzm, złota wolność szlachecka, przedmurze chrześcijaństwa, orientalizacja
 - lokalizuje w czasie barok w Rzeczypospolitej (k. XVI – poł. XVIII w.)
 - opisuje cechy charakterystyczne sarmatyzmu
 - wyjaśnia, na czym polegała orientalizacja kultury i obyczajów polskich w XVII w.
- Ocena dostateczna
- stosuje pojęcie rokosz
 - lokalizuje w czasie wojnę polsko-szwedzką (1600–1611), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę polsko-szwedzką (1625–1629)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trzcianą (1629), rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia
 - identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa II Adolfa
 - przedstawia główne etapy walk polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.
 - omawia rolę husarii w prowadzeniu działań wojennych
 - charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego
 - lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1605), wyprawę Dymitra II Samozwańca (1607–1610), wojnę polsko-rosyjskiej (1609–1618), wybranie Michała Romanowa na cara Rosji (1613), wojnę smoleńską (1632–1634)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1618) i jego postanowienia, pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634)
 - identyfikuje postacie Dymitra I Samozwańca, Dymitra II Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jana Karola Chodkiewicza
 - przedstawia etapy wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w I poł. XVII w.
 - wyjaśnia, dlaczego Władysław Waza nie objął władzy w Rosji
 - stosuje pojęcia Dzikie Pola (Zaporoże, Niż), ataman, starszyna

- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Chocimiu (1621) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Piotra Konaszewicza-Sahajdaczego, Stanisława Koniecpolskiego
- lokalizuje w przestrzeni obszary zamieszkiwane przez Kozaków, terytoria sporne Rzeczypospolitej i Turcji w XVII w.
- wyjaśnia, jakie skutki dla Rzeczypospolitej miały najazdy tatarskie
- charakteryzuje wewnętrzną organizację Kozaków
- omawia przebieg wojny z Turcją w latach 1620–1621
- przedstawia stosunki polsko-tureckie w latach 30. i 40. XVII w.
- stosuje pojęcie wojsko zaporoskie
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Batohem (1652), układ w Perejasławiu (1654) i jego postanowienia, bitwę pod Ochmatowem (1655), unię w Hadziaczu (1658) i jej postanowienia, bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia
- identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego
- lokalizuje w przestrzeni obszary objęte powstaniem Chmielnickiego
- wyjaśnia, dlaczego polityka władz Rzeczypospolitej wywoływała niezadowolenie Kozaków
- omawia działalność polskiej szlachty i magnaterii na Ukrainie
- przedstawia etapy powstania Chmielnickiego
 - określa przyczyny klęsk Polaków i sukcesów Kozaków w czasie powstania Chmielnickiego
- przedstawia postanowienia unii w Hadziaczu
- stosuje pojęcie wojna podjazdowa
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gołębiem (1656), bitwę pod Warką (1656), traktat w Radnot (1656) i jego postanowienia, układy welawsko-bydgoskie (1657)
- identyfikuje postacie Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego
- omawia działania wojenne w czasie potopu szwedzkiego
- wskazuje przykłady sukcesów oręża polskiego w walce ze Szwedami
- wyjaśnia, dlaczego układ w Radnot stanowił zagrożenie suwerenności Rzeczypospolitej
- przedstawia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego
- omawia polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturalne konsekwencje wojny ze Szwecją
- lokalizuje w czasie rokosz Lubomirskiego (1665–1666), abdykację Jana Kazimierza (1668), elekcję Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1672) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Władysława Sicińskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego
- przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim
- omawia przejawy kryzysu państwowości polskiej w II poł. XVII w.
- przedstawia przyczyny i skutki rokoszu Zebrzydowskiego
- omawia okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- wyjaśnia przyczyny klęski Rzeczypospolitej w wojnie z Turcją w 1672 r.
- lokalizuje w czasie elekcję Jana III Sobieskiego (1674), wojnę z Turcją (1674–1676), utworzenie Świętej Ligi (1684)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Parkanami (1683), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Marii Kazimiery, Leopolda I Habsburga, Kara Mustafy
- przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego
- omawia przebieg wojny z Turcją w latach 1674–1676
- omawia założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało zwycięstwo pod Wiedniem
- stosuje pojęcia latyfundia magnackie, klientela magnacka, rządy sejmikowe, dysydenci
- charakteryzuje społeczne skutki wojen
- wyjaśnia, jakie były przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w II połowie XVII w.
- omawia proces oligarchizacji życia gospodarczego i politycznego Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, na czym polegały rządy sejmikowe
- stosuje pojęcia kalwaria, ksenofobia
- identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Heweliusza, Jana Chryzostoma Paska
- wyjaśnia, jakie funkcje ideowe pełniła sztuka baroku
- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój kultury i sztuki baroku miał mecenat królów elekcyjnych

- wyjaśnia rolę magnaterii w rozwoju kultury baroku w Polsce
- omawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki baroku w Polsce
- omawia wpływ ideologii sarmatyzmu na styl życia i obyczajowość szlachty polskiej
- Ocena dobra
- stosuje pojęcia popularności, regaliści, monarchia mieszana
- lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), wojnę polsko-szwedzką (1617–1622),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Byczyną (1588), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Guzowem (1607), bitwę pod Gniewem (1626), bitwy pod Tczewem i Hamersztynem (1627)
- identyfikuje postacie Maksymiliana Habsburga, Fiodora
- omawia okoliczności elekcji Zygmunta III Wazy na tron Rzeczypospolitej
- opisuje relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim
- przedstawia plany Zygmunta III dotyczące wzmocnienia władzy królewskiej
- omawia przebieg wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.
- stosuje pojęcia Wielka Smuta, lisowczycy
- lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), powstanie Wasyla Szujskiego (1606), zdobycie Moskwy przez Polaków (1610), rządy polskie na Kremlu (1610–1612), wyprawę królewicza Władysława na Moskwę (1617)
- identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu wewnętrznego w państwie moskiewskim
- charakteryzuje rządy Dymitra I Samozwańca i ich skutki
- omawia przebieg wojen Rzeczypospolitej z Moskwą
- przedstawia zabiegi Zygmunta III i jego syna królewicza Władysława o carską koronę
- stosuje pojęcia Sicz, tabor, rejestr, pokój hetmański, czambuł
- lokalizuje w czasie wyprawę Jana Zamojskiego na Mołdawię (1595), traktat w Buszy (1617)
- identyfikuje postać Jeremiego Mohyły
- omawia przyczyny, przebieg i skutki interwencji polskich magnatów w Mołdawii
- omawia geopolityczne położenie Ukrainy i jego wpływ na życie codzienne jej mieszkańców
- wyjaśnia, jaką funkcję pełnił rejestr kozacki
- omawia przyczyny i skutki powstań kozackich w końcu XVI w.
- charakteryzuje okres sukcesów kozackich w pocz. XVII w. i jego znaczenie dla Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcie ukraińscy królewiczy
- lokalizuje w czasie i przestrzeni ugodę zborowską (1649), ugodę w Białej Cerkwi (1651), bitwę pod Żwańcem (1653)
- identyfikuje postać Tuhaj-beja
- wyjaśnia wpływ problemu rejestru na stosunki polsko-kozackie
- omawia okoliczności wybuchu powstania Chmielnickiego
- wyjaśnia, dlaczego Kozacy sprzymierzyli się najpierw z Tatarami, a później z Rosją
- omawia przebieg działań militarnych w czasie powstania Chmielnickiego
- przedstawia polityczne pomysły rozwiązania problemu kozackiego w czasie powstania Chmielnickiego
- omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę
- stosuje pojęcie śluby lwowskie
- lokalizuje w czasie konfederacje w Tyszowcach i Łańcucie (1655), śluby lwowskie Jana Kazimierza (1656), wygnanie arian z Polski (1658)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem i w Kiejdanach (1655), bitwę pod Warszawą (1656)
- identyfikuje postacie Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Jerzego II Rakocznego
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki działań wojsk szwedzkich w 1655 r.
- omawia sytuację polityczną, w jakiej znalazła się Rzeczpospolita przed potopem szwedzkim
- opisuje, jakie znaczenie dla państwa polskiego miały traktaty welawsko-bydgoskie
- wyjaśnia, dlaczego doszło do prześladowania protestantów i jakie były tego skutki
- stosuje pojęcia infamia, malkontenci

- lokalizuje w czasie bitwę pod Mątunami (1666)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Kamieńca Podolskiego przez Turków (1672)
- identyfikuje postać Ludwika Marii Gonzagi
- charakteryzuje program reform proponowany przez Jana Kazimierza i reakcję szlachty polskiej
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu króla z Jerzym Sebastianem Lubomirskim
- omawia zmagania opozycji magnackiej i regalistów w czasie panowania Jana Kazimierza i Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- lokalizuje w czasie i przestrzeni oblężenie Trembowli (1675), bitwę pod Żurawnem (1676), rozejm w Żurawnie (1676) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Dymitra Wiśniowieckiego, Stanisława Jabłonowskiego
- opisuje okoliczności objęcia tronu przez Jana III Sobieskiego
- przedstawia skutki przejścia Sobieskiego do obozu prohabsburskiego
- omawia działalność Świętej Ligi i jej skutki dla Rzeczypospolitej
- przedstawia ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego
- podymny, podatek pogłówny, hiberna, kwarta, łanowe, apostazja
- przedstawia skutki wielkich wojen dla gospodarki miejskiej w Rzeczypospolitej
- omawia położenie gospodarcze szlachty w XVII w. i jej działania na rzecz zwiększenia swoich dochodów
- omawia rodzaje sejmików i ich kompetencje
- charakteryzuje położenie protestantów w Rzeczypospolitej w XVII w
- stosuje pojęcie silva rerum
- identyfikuje postacie Mikołaja Zebrzydowskiego, Tomasza Dolabelli, Baltazara Fontany, Daniela Naborowskiego, Macieja Miechowity, Marcina Bielskiego, Stanisława Sarnickiego
- przedstawia wpływ potrydenckiej reformy kościoła na kulturę i naukę baroku w Rzeczypospolitej
- przedstawia rozwój budownictwa świeckiego epoki baroku na przykładzie rezydencji królewskich i magnackich
- omawia osiągnięcia literatury polskiego baroku
- przedstawia genezę ideologii sarmackiej
- Ocena bardzo dobra
- lokalizuje w czasie sejm inkwizycyjny (1592), przejście tronu Szwecji przez Zygmunta III Wazę (1592), bitwę pod Linköping (1598), detronizację Zygmunta III Wazy przez Riksdag (1599), inkorporację szwedzkiej Estonii do Rzeczypospolitej (1600)
- identyfikuje postacie Karola IX Sudermańskiego, Arendta Dickmanna
- przedstawia rywalizację Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem
- przedstawia etapy walki Zygmunta III Wazy o tron Szwecji i jej skutki
- lokalizuje w czasie powstanie Bołotnikowa (1606), pokój wieczysty między Moskwą i Szwecją (1609), powstanie antypolskie w Rosji (1611), rosyjsko-szwedzki traktat w Stołbowie (1617)
- identyfikuje postacie Fiodora, Jerzego Mniszcha, Aleksandra Józefa Lisowskiego
- wyjaśnia, dlaczego polscy magnaci zdecydowali się poprzeć roszczenia kolejnych Dymitrów Samozwańców do tronu moskiewskiego
- wyjaśnia, jaką rolę w zmaganiach z Rosją odegrali lisowczycy
- charakteryzuje polskie rządy na Kremlu i reakcję Rosjan
- stosuje pojęcia kondominium, chadzki kozackie
- lokalizuje w czasie powstanie Kosińskiego (1591–1593), wyprawę Jana Zamojskiego na Wołoszczyznę (1600), interwencji magnatów w Mołdawii (1615)
- identyfikuje postacie Michała Walecznego, Szymona Mohyły, Samuela Koreckiego, Michała Wiśniowieckiego, Krzysztofa Kosińskiego
- omawia relacje między Rzeczpospolitą a Mołdawią w końcu XVI w.
- omawia wpływ problemu tatarskiego na politykę zagraniczną i wewnętrzną Rzeczypospolitej w I poł. XVII w.
- lokalizuje w czasie ugodę kurukowską (1622), powstanie Pawluka (1637), powstanie Kostki-Napierskiego (1651)
- identyfikuje postacie Iwana Sulimy, Pawła Pawluka, Stefana Potockiego, Mikołaja Potockiego, Marcina Kalinowskiego, Jerzego Ossolińskiego, Adama Kisiela, Aleksandra Kostki-Napierskiego
- omawia powstania kozackie z I poł. XVII w.

- przedstawia organizację i znaczenie militarne wojska zaporoskiego
- opisuje proces budzenia się świadomości etnicznej Kozaków zaporoskich w XVI i XVII w.
- stosuje pojęcie wojsko komputowe
- lokalizuje w czasie układ szwedzko-brandenburski (1656)
- identyfikuje postacie Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego, Fryderyka Wilhelma, Wincentego Gosiewskiego
- przedstawia zmiany w polskiej armii XVII w.
- charakteryzuje sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej przed potopem szwedzkim i w jego czasie
- lokalizuje w czasie zawarcie Związku Święconego (1661), bunt Piotra Doroszenki (1671), pospolite ruszenie pod Gołębim (1672), konfederację pod Szczebrzeszynom (1673)
- identyfikuje postacie Andrzeja Olszowskiego, Piotra Doroszenki
- omawia wpływ konfliktów Jana Kazimierza oraz Michała Korybuta Wiśniowieckiego z opozycją magnacką na funkcjonowanie państwa
- omawia zmiany w polskiej polityce zagranicznej i ich wpływ na funkcjonowanie Rzeczypospolitej
- lokalizuje w czasie traktat w Jaworowie (1675), sojusz polsko-szwedzki (1677), sojusz polsko-habsburski (1683)
- identyfikuje postacie Karola Lotaryńskiego, Michała Paca, Anny Doroty Chrzanowskiej
- przedstawia reformy wojskowe Jana III Sobieskiego
- omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na politykę zagraniczną Jana III Sobieskiego
- charakteryzuje politykę Sobieskiego wobec Brandenburskiej, Rosji i Turcji
- stosuje pojęcie egzultanci
- omawia wpływ kryzysu europejskiego w XVII w. na sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej
- wyjaśnia wpływ egzultantów na politykę państwa
- omawia politykę skarbową w Rzeczypospolitej XVII w.
- wyjaśnia, na czym polegał konflikt między unitami i dyzunitami
- opisuje relacje między wyznaniem na ziemiach Rzeczypospolitej
- identyfikuje postacie Peetera Danckersa de Rija, Daniela Schultza, Anny Stanisławskiej, Wacława Potockiego, Wespazjana Kochowskiego, Zbigniewa Morsztyna, Jana Brożka
- wyjaśnia, dlaczego kultura i sztuka baroku rozwijała się intensywnie w I poł. XVII w.
- przedstawia rozwój nauki w dobie baroku
- przedstawia przyczyny i przejawy spadku poziomu nauczania w polskich szkołach XVII w.

Ocena celująca

- ocenia relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim
- ocenia skutki rokoszu Zebrzydowskiego dla pozycji władcy i stabilizacji państwowości polskiej
- ocenia polityczne skutki wojen z Moskwą
- ocenia postawę Zygmunta III Wazy w czasie wojen Rzeczypospolitej z Rosją
- ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków
- ocenia postawy Polaków wobec powstania Chmielnickiego
- ocenia konsekwencje przymierza kozacko-rosyjskiego
- ocenia znaczenie unii w Hadziaczu dla stosunków polsko-kozackich
- ocenia postawy magnatów w obliczu zagrożenia państwowości polskiej
- ocenia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego
- ocenia wpływ potopu na relacje między Rzeczpospolitą a Prusami
- ocenia realną możliwość realizacji reform Jana Kazimierza
- ocenia skutki zaangażowania Rzeczypospolitej w działalność Świętej Ligi
- ocenia znaczenie traktatu pokojowego w Karłowicach z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej
- ocenia wpływ wojen XVII w. na przemiany ustrojowe, gospodarcze, społeczne i wyznaniowe w Rzeczypospolitej
- charakteryzuje i ocenia wkład polskiego baroku do kultury Europy XVII i początków XVIII w.

V. EUROPA I ŚWIAT W OKRESIE OŚWIECENIA

Ocena dopuszczająca

- stosuje pojęcia eksplozja demograficzna, rewolucja agrarna, maszyna parowa, rewolucja przemysłowa, klasa robotnicza, liberalizm gospodarczy
 - lokalizuje w czasie skonstruowanie maszyny parowej (1769)
 - identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha
 - wyjaśnia, dlaczego w XVIII-wiecznej Anglii doszło do rewolucji przemysłowej
 - omawia społeczne i gospodarcze skutki rewolucji przemysłowej
 - stosuje pojęcia oświecenie, trójpodział władzy, umowa społeczna
 - zna czas trwania oświecenia (XVIII w.)
 - identyfikuje postacie Johna Locke'a, Monteskiusza, Jeana-Jacques'a Rousseau
 - wymienia cechy charakterystyczne epoki oświecenia
 - omawia teorie trójpodziału władzy i umowy społecznej
 - lokalizuje w czasie przyjęcie przez Piotra I tytułu imperatora Wszechrosji (1721)
 - identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej
 - wymienia reformy w Rosji przeprowadzone przez Piotra I i Katarzynę II
 - stosuje pojęcie absolutyzm oświecony
 - lokalizuje w czasie koronację Fryderyka I (1701)
 - identyfikuje postacie Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II
 - omawia założenia idei absolutyzmu oświeceniowego
 - wymienia oświeceniowe reformy Fryderyka II
 - stosuje pojęcie józefinizm, rządy parlamentarno-gabinetowe
 - lokalizuje w czasie wojnę siedmioletnią (1756–1763)
 - identyfikuje postacie Marii Teresy, Józefa II
 - wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II
 - stosuje pojęcia Deklaracja niepodległości, państwo federacyjne
 - lokalizuje w czasie wojnę o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. (1775–1783), Deklarację niepodległości (4 VII 1776), konstytucję Stanów Zjednoczonych (1787)
 - identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Beniamina Franklina
 - wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy kolonii angielskich chcieli uniezależnić się od metropolii
 - omawia skutki wojnę o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn.
 - stosuje pojęcia Wielka Rewolucja Francuska, monarchia konstytucyjna
 - lokalizuje w czasie Wielką Rewolucję Francuską (1789–1791), szturm na Bastylię (14 VII 1789), Deklarację praw człowieka i obywatela (VIII 1789)
 - identyfikuje postać Ludwika XVI
 - opisuje przyczyny wybuchu rewolucji
 - przedstawia zasady zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela
 - stosuje pojęcia dyktatura jakobinów, wielki terror, dyktariat
 - lokalizuje w czasie ogłoszenie republiki (IX 1792), dyktaturę jakobinów (1793–1794), wielki terror (1793–1794)
 - identyfikuje postać Maximiliena de Robespierre'a
 - wymienia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów
- ### Ocena dostateczna
- stosuje pojęcia rolnictwo intensywne, płodozmian, ogradzanie, wolny rynek, wolna konkurencja, gospodarka wolnorynkowa
 - lokalizuje w przestrzeni najbardziej rozwinięte gospodarczo państwa XVIII-wiecznej Europy
 - omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.
 - omawia cechy charakterystyczne rewolucji agrarnej i jej skutki
 - przedstawia uwarunkowania rewolucji przemysłowej
 - wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju przemysłu miało wynalezienie maszyny parowej
 - wyjaśnia, jak formowała się klasa robotnicza
 - charakteryzuje klasę robotniczą w XVIII w.
 - stosuje pojęcia prawa naturalne, deizm, ateizm, encyklopedyści, krytycyzm, sentymentalizm, klasycyzm
 - identyfikuje postacie Woltera, Denisa Diderota, Immanuela Kanta, Isaaca Newtona, Wolfganga Amadeusza Mozarta
 - lokalizuje w przestrzeni państwa, w których najwcześniej zaczęły upowszechniać się idee oświecenia

- przedstawia genezę oświecenia
- omawia myśl społeczno-polityczną oświecenia
- wyjaśnia, jaką rolę w okresie oświecenia odegrała Wielka encyklopedia francuska
- omawia oświeceniowe reformy systemu edukacji
- przedstawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki klasycyzmu
- stosuje pojęcia Senat Rządzący, gubernia
- lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), wojnę siedmioletnią (1756–1763)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Nystad (1721) i jego postanowienia
- lokalizuje w przestrzeni obszary w Europie zajęte przez Piotra I i Katarzynę II
- charakteryzuje zmiany w ustroju państwa i systemie administracyjnym przeprowadzone przez Piotra I
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny północnej
- omawia politykę wewnętrzną Katarzyny II
- przedstawia kierunki ekspansji zewnętrznej Rosji za panowania Katarzyny II
- stosuje pojęcia „pierwszy sługa państwa”, laicyzacja
- lokalizuje w czasie wojny śląskiej (1740–1742, 1744–1745)
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Hohenzollernów miało uzyskanie korony królewskiej
- przedstawia etapy budowania potęgi państwa pruskiego
- charakteryzuje reformy wewnętrzne Fryderyka II
- przedstawia przyczyny i skutki wojen śląskich
- stosuje pojęcia Rada Państwa, państwo policyjne, cenzus majątkowy
- lokalizuje w czasie sankcję pragmatyczną (1713), pokój w Hubertusburgu (1763), powstanie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii (1707)
- identyfikuje postacie Karola VI, Fryderyka II
- lokalizuje w przestrzeni następstwa wojny siedmioletniej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny siedmioletniej
- opisuje reformy wewnętrzne Józefa II
- stosuje pojęcia metropolia, „bostońskie picie herbaty”, Karta Praw
- lokalizuje w czasie ustawę o herbacie (1773), „bostońskie picie herbaty” (1773), Kartę Praw (1791)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), bitwę pod Yorktown (1781) pokój w Wersalu (1783) i jego postanowienia
- identyfikuje postać Thomasa Jeffersona
- lokalizuje w przestrzeni zasięg terytorialny kolonii angielskich w Ameryce Pn. na początku XVIII w.
- omawia przebieg wojny o niepodległość kolonii angielskich
- charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle konstytucji
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla obywateli Stanów Zjednoczonych miała Karta Praw
- stosuje pojęcia stan trzeci, Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), jakobini, kordelierzy, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa)
- lokalizuje w czasie zwołanie Stanów Generalnych (1789), uchwalenie konstytucji (IX 1791)
- identyfikuje postacie Ludwika XV, Marii Antoniny, Maximiliena de Robespierre’a, Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata
- przedstawia strukturę społeczeństwa francuskiego, w tym skład oraz położenie ekonomiczne i polityczne stanu trzeciego
- charakteryzuje stronnictwa polityczne działające w Zgromadzeniu Narodowym
- stosuje pojęcia żyrondyści, Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał Rewolucyjny, przewrót termidoriański
- lokalizuje w czasie zwołanie Konwentu (1792), stracenie Ludwika XVII (1793), powołanie Konwentu Ocalenia Publicznego (1793), przewrót termidoriański (VII 1794)
- identyfikuje postacie Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata
- przedstawia okoliczności przejścia władzy przez jakobinów
- charakteryzuje politykę wewnętrzną jakobinów
- omawia rządy dyktatoratu
- Ocena dobra
- stosuje pojęcia fizjokratyzm, leseferyzm

- identyfikuje postać Thomasa Newcomena
- omawia cechy charakterystyczne eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.
- wymienia najważniejsze wynalazki związane z rewolucją przemysłową
- omawia nowe idee ekonomiczne stworzone w XVIII w.
- stosuje pojęcia masoneria, rokoko, salon kulturalny
- identyfikuje postacie Benjamina Franklina, braci Montgolfier, Jacques'a Louisa Davida
- wyjaśnia wpływ idei oświecenia na wierzenia religijne i dogmaty kościelne
- na wybranych przykładach omawia wpływ oświeceniowej nauki na rozwój przemysłu i życie codzienne
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały w XVIII w. loże masońskie i salony kulturalne
- omawia główne kierunki w rozwoju literatury oświeceniowej
- przedstawia sposoby propagowania wiedzy i nowych idei w czasach oświecenia
- stosuje pojęcia wielkie poselstwo, tabela rang, przymus szkolny
- lokalizuje w czasie początek samodzielnych rządów Piotra I (1689), wielkie poselstwo (1697), ustanowienie Senatu Rządzącego (1711)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Narwą (1700), bitwę pod Połtawą (1709)
- identyfikuje postacie Karola XII, Elżbiety I, Piotra III, Fryderyka II
- wyjaśnia wpływ wielkiego poselstwa na przemiany w państwie rosyjskim
- omawia przemiany, jakie z inicjatywy Piotra I zaszły w stanie szlacheckim
- wyjaśnia, na czym polegała europeizacja Rosji
- stosuje pojęcia „król-sierżant”, „król-filozof”
- lokalizuje w czasie wprowadzenie obowiązku szkolnego w Prusach (1763), pokój we Wrocławiu (1742)
- lokalizuje w przestrzeni obszary włączone do państwa pruskiego w I poł. XVIII w.
- omawia reformy wojskowe Fryderyka Wilhelma I i ich wpływ na funkcjonowanie państwa
- charakteryzuje rządy Fryderyka I
- omawia przebieg wojen śląskich
- stosuje pojęcia patent tolerancyjny, pierwszy minister
- lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714), wojnę o sukcesję polską (1733–1735), wojnę o sukcesję austriacką (1740–1748), patent tolerancyjny (1781), przyłączenia Irlandii do Wielkiej Brytanii (1801)
- identyfikuje postacie Filipa V Burbona, Stanisława Leszczyńskiego, Jerzego I
- lokalizuje w przestrzeni następstwa wojen o sukcesję hiszpańską i polską
- przedstawia przyczyny i skutki europejskich wojen o sukcesję
- omawia zaangażowanie Austrii w politykę międzynarodową w I poł. XVIII w.
- charakteryzuje przemiany polityczne w Wielkiej Brytanii
- stosuje pojęcia Armia Kontynentalna, procedura impeachmentu
- lokalizuje w czasie uchwałę o tzw. opłatach stemplowych (1765), I Kongres Kontynentalny (1774), II Kongres Kontynentalny (1775)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)
- identyfikuje postać Jerzego III
- lokalizuje w przestrzeni obszary przyłączone do kolonii angielskich w wyniku wojnę siedmioletniej
- omawia proces kolonizacji Ameryki Pn. w XVII i pocz. XVIII w.
- omawia organizację i gospodarkę kolonii angielskich w Ameryce Pn.
- opisuje politykę Wielkiej Brytanii wobec kolonii w Ameryce Pn.
- przedstawia argumenty polityczne i ekonomiczne wysuwane przez kolonistów na rzecz uzyskania niepodległości
- stosuje pojęcia burżuazja, drobnomieszczaństwo, Gwardia Narodowa, wielka trwoga, rewolucja burżuazyjna
- lokalizuje w czasie powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego (1789), ucieczkę Ludwika XVI z Paryża (1791)
- identyfikuje postacie Emmanuela Josepha Sieyès'a, Marie Josepha de la Fayette'a
- charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XV i Ludwika XVI
- przedstawia okoliczności zwołania Stanów Generalnych i przekształcenia ich w Zgromadzenie Narodowe
- omawia przebieg działań rewolucyjnych do 1791 r.

- omawia zasady ustroju Francji określone w konstytucji z 1791 r.
 - stosuje pojęcia Marsylianka, rojaliści, przewrót powstanie w Wandei
 - lokalizuje w czasie wypowiedzenie wojny Austrii (1792), konstytucję jakobińską (1793), konstytucję roku III (1795)
 - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Valmy (1792), powstanie w Wandei (1793–1796)
 - omawia przebieg i skutki wojnę rewolucyjnej Francji z Austrią
 - omawia podział polityczny Legislatywy
 - omawia okoliczności upadku dyktatury jakobinów
 - wyjaśnia, na czym polegał nowy porządek rewolucyjnego świata jakobinów
- Ocena bardzo dobra
- identyfikuje postacie Jethro Tulla, Edwarda Jennera, Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa, Richarda Arkwrighta
 - wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju medycyny miało odkrycie dokonane przez Edwarda Jennera
 - omawia wpływ wynalazków na zmiany w przemyśle i górnictwie
 - identyfikuje postacie Antoine’a Lavoisiera, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Daniela Defoe, Jonathana Swifta, Laurence’a Sterne’a Jamesa Cooka, Josepha Haydna
 - omawia osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i geograficznych
 - lokalizuje w czasie powołanie Najświętszego Synodu (1721), powstanie Jemieliana Pugaczowa (1773–1774)
 - charakteryzuje politykę wyznaniową Piotra I
 - przedstawia rywalizację o władzę w Rosji po śmierci Piotra I
 - porównuje politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II
 - lokalizuje w czasie bitwę pod Dobromierzem (1745), pokój w Dreźnie (1745)
 - porównuje politykę Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II
 - stosuje pojęcia odwrócenie przymierzy, „cud domu brandenburskiego”
 - przedstawia wpływ wojen w Europie na konflikty w koloniach
 - omawia przejawy kryzysu w państwach Europy południowej
 - stosuje pojęcie Synowie Wolności
 - lokalizuje w czasie przybycie tzw. ojców pielgrzymów do Ameryki Pn. (1620), ustawę zakazującą koloniom handlu z innymi państwami niż Wielka Brytania (1775), bitwę pod Bunker Hill (1775)
 - identyfikuje postacie Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena
 - przedstawia rdzennych mieszkańców Ameryki Pn. i ich położenie
 - przedstawia rolę Bostonu w konflikcie kolonii z metropolią
 - porównuje siły zbrojne kolonistów z wojskami brytyjskimi
 - omawia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji
 - wymienia idee oświeceniowe, które zostały utrwalone w Deklaracji praw człowieka i obywatela.
 - opisuje symbole rewolucji francuskiej
 - przedstawia reakcję państw europejskich na wydarzenia rewolucyjne we Francji
 - omawia losy króla Ludwika XVI w czasie rewolucji
 - przedstawia reakcję Europy i Francuzów na stracenie Ludwika XVI
 - porównuje rządy burżuazji (1789–1792), jakobinów (1793–1794) i dyktatoratu (1794–1799)
- Ocena celująca
- ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej
 - ocenia wpływ filozofii i myśli społeczno-politycznej oświecenia na współczesne systemy polityczne
 - ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II
 - ocenia panowanie Piotra I i Katarzyny II jako władców oświeconych
 - ocenia panowanie Fryderyka II jako władcy oświeconego
 - ocenia panowanie Józefa II jako władcy oświeconego
 - ocenia zaangażowanie mieszkańców kolonii i Europejczyków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych
 - ocenia wpływ idei oświecenia na rozwiązania ustrojowe przyjęte w Stanach Zjednoczonych
 - ocenia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji

- ocenia burżuazyjny okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej
- ocenia znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej

VI. ŚWIAT I RZECZPOSPOLITA W KOŃCU XVIII WIEKU

Ocena dopuszczająca

- lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), sejm niemy (1717)
- identyfikuje postać Augusta II Mocnego
- omawia cechy charakterystyczne panowania Augusta II Mocnego
- wymienia postanowienia sejmu niemego
- stosuje pojęcia Familia, Collegium Nobilium
- lokalizuje w czasie założenie Collegium Nobilium (1740)
- identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego
- wymienia przejawy kryzysu państwa za panowania Augusta III
- stosuje pojęcie prawa kardynalne
- lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), powołanie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), konfederację barską (1768–1772), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II
- wymienia reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały prawa kardynalne
- stosuje pojęcie oświecenie stanisławowskie
- lokalizuje w czasie oświecenie w Polsce (lata 30. XVIII w. – k. XVIII w.), założenia Szkoły rycerskiej (1765), powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773)
- identyfikuje postać Ignacego Krasickiego
- wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, jakie cele przyświecały polskiej literaturze oświeceniowej
- lokalizuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego (1788–1792)
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II
- wymienia stronnictwa polityczne w okresie obrad Sejmu Wielkiego
- wymienia reformy Sejmu Wielkiego
- stosuje pojęcia monarchia konstytucyjna, konfederacja targowicka
- lokalizuje w czasie Konstytucję 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II, Tadeusza Kościuszki
- omawia zmiany ustroju Rzeczypospolitej wprowadzone Konstytucją 3 maja
- wyjaśnia skutki konfederacji w Targowicy
- stosuje pojęcie naczelnik
- lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794)
- identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki
- przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki
- przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miała bitwa pod Raławicami
- lokalizuje w czasie i przestrzeni III rozbiór Rzeczypospolitej (1795)
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II
- wymienia przyczyny upadku Rzeczypospolitej

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcie dysydenci
- lokalizuje w czasie pokoju w Karłowicach (1699), wielką wojnę północną (1700–1721), traktat w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715)
- identyfikuje postać Stanisława Leszczyńskiego
- lokalizuje w przestrzeni terytorium Saksonii
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do unii polsko-saskiej

- omawia konsekwencje polityczne unii polsko-saskiej
- wyjaśnia, na czym polegał protektorat Rosji nad Rzeczpospolitą za panowania Augusta II Mocnego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miały decyzje sejmu niemego
- wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja stronnictw magnackich u schyłku panowania Augusta II Mocnego
- stosuje pojęcie pijarzy
- lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję polską (1733–1736)
- wyjaśnia, na czym polegała anarchizacja polskiego życia politycznego za panowania Augusta III
- przedstawia programy reform proponowane w czasach panowania Augusta III
- omawia reformę oświaty i ożywienie kulturalne czasów saskich
- stosuje pojęcie dysydenci
- lokalizuje w czasie sejm konwokacyjny (1764), konfederację w Radomiu (1767), sejm repninowski (1797–1798), sejm rozbiorowy (1773–1775), powołanie Rady Nieustającej (1775)
- identyfikuje postać Mikołaja Repnina
- wyjaśnia, na czym polegał problem polskich dysydentów
- przedstawia przyczyny i skutki konfederacji barskiej
- przedstawia postanowienia traktatu rozbiorowego z 1772 r.
- omawia decyzje sejmu rozbiorowego
- stosuje pojęcia obiady czwartkowe, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych
- identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta (Canaletta), Juliana Ursyna Niemcewicza, Hugona Kołłątaja
- omawia rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w propagowaniu idei oświecenia
- wyjaśnia, jaką rolę pełniły obiady czwartkowe
- charakteryzuje osiągnięcia architektury i sztuki polskiego klasycyzmu
- charakteryzuje przemiany w polskiej edukacji w XVIII w.
- stosuje pojęcie nobilitacja
- lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), wprowadzenie podatku dla szlachty i duchowieństwa (1789), Ustawę o sejmikach (1791), Prawo o miastach królewskich (1791)
- identyfikuje postacie Hugona Kołłątaja, Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Fryderyka Wilhelma II, Ignacego Potockiego
- omawia rozwój przemysłu, komunikacji i handlu w Rzeczypospolitej w XVIII w.
- opisuje okoliczności, w jakich doszło do zwołania Sejmu Wielkiego w 1788 r.
- charakteryzuje główne stronnictwa polityczne w okresie obrad Sejmu Czteroletniego
- omawia reformy przeprowadzone w kraju przez Sejm Czteroletni
- stosuje pojęcia Ustawa rządowa, Straż Praw
- lokalizuje w czasie wojnę w obronie konstytucji (1792), sejm rozbiorowy (1793)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (VI 1792)
- identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Szczęsnego Potockiego, Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Józefa Poniatowskiego
- omawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja
- wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji w Targowicy
- omawia przebieg i skutki wojny w obronie Konstytucji 3 maja
- stosuje pojęcia akt insurekcji, kosynierzy, Uniwersał Połaniecki
- lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), Uniwersał połaniecki (7 V 1794), rzeź Pragi (XI 1794), kapitulację Warszawy (XI 1794)
- identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Aleksandra Suworowa
- wyjaśnia, do czego zobowiązywał się Kościuszko w swojej przysiędze
- przedstawia przebieg działań militarnych w czasie powstania kościuszkowskiego
- wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego
- stosuje pojęcia krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna
- lokalizuje w czasie abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (1795)
- omawia okoliczności podpisania III rozbioru Rzeczypospolitej

– wymienia przyczyny upadku Rzeczypospolitej wskazywane przez historyków z warszawskiej i krakowskiej szkoły historycznej

Ocena dobra

– stosuje pojęcie republikanci

– lokalizuje w czasie bitwę pod Kliszowem (1702), konfederację w Warszawie (1704), elekcję Stanisława Leszczyńskiego (1704), konfederację sandomierską (1704), bitwę pod Połtawą (1709)

– identyfikuje postacie Ludwika Contiego, Karola XII, Piotra I

– wyjaśnia, co różniło Rzeczpospolitą i Saksonię pod względem politycznym, społecznym i ekonomicznym

– przedstawia przebieg wielkiej wojny północnej na ziemiach polskich

– omawia przebieg i skutki rywalizacji między Augustem II a Stanisławem Leszczyńskim i ich zwolennikami

– charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej u schyłku panowania Augusta II

– lokalizuje w czasie konfederację w Dzikowie (1734), sejm pacyfikacyjny (1736), powstanie biblioteki Załuskich (1740)

– identyfikuje postać Henryka von Brühla

– opisuje przebieg i skutki wojny o sukcesję polską

– przedstawia rolę Stanisława Leszczyńskiego w dziejach Polski w I połowie XVIII w.

– omawia proces narastania anarchii wewnętrznej za panowania Augusta III

– przedstawia politykę zagraniczną Augusta III

– charakteryzuje ożywienie gospodarcze czasów saskich

– stosuje pojęcia sejm delegacyjny, generalność

– lokalizuje w czasie wprowadzenie wojsk rosyjskich do Rzeczypospolitej (1767), konfederacje w Słucku i Toruniu (1768)

– identyfikuje postacie Michała Krasińskiego, Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Rejtana

– omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego

– przedstawia przebieg konfederacji barskiej

– wyjaśnia, jakie skutki miała próba porwania Stanisława Augusta przez konfederatów barskich

– omawia okoliczności podpisania I rozbioru Polski

– przedstawia przebieg sejmów rozbiorowych

– identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Domenica Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego, Wojciecha Bogusławskiego

– wyjaśnia, dlaczego oświecenie w Polsce nazywa się „oświeceniem katolickim”

– przedstawia początki oświecenia w Polsce

– wyjaśnia, jakimi metodami chciano przekształcić społeczeństwo polskie z sarmackiego w nowoczesne

– na wybranych przykładach przedstawia realizację idei oświeceniowych przez polskich pisarzy epoki stanisławowskiej

– wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać Teatr Narodowy

– stosuje pojęcia plenipotenci, jurydyki, „patrioci”

– lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787), kodeks Zamojskiego (1776), przymierze z Prusami (1790), „czarną procesję” (1789)

– identyfikuje postacie Jana Dekerta, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego

– wyjaśnia, jaką rolę w przemianach gospodarczo-społecznych odegrał Stanisław August Poniatowski

– omawia przemiany społeczne w Rzeczypospolitej po I rozbiorze

– przedstawia rolę Stanisława Augusta w pracach Sejmu Wielkiego

– wyjaśnia, jak Konstytucja 3 maja zmieniła pojęcie narodu

– omawia znaczenie Konstytucji 3 maja

– przedstawia okoliczności podpisania układu rozbiorowego w 1793 r.

– omawia decyzje sejmów rozbiorowych

– lokalizuje w czasie wybuch powstania w Wielkopolsce (VIII 1794)

– identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Antoniego Madalińskiego, Bartosza Głowackiego, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego

– opisuje położenie Rzeczypospolitej po II rozbiorze Polski

– omawia przygotowania do powstania kościuszkowskiego i okoliczności jego wybuchu

- omawia zadania Kościuszki jako naczelnika
 - przedstawia działania polityczne podejmowane w czasie powstania kościuszkowskiego
 - omawia okoliczności upadku powstania kościuszkowskiego
 - lokalizuje w czasie konwencję rozbiorową (1797)
 - przedstawia postanowienia konwencji porozbiorowej z 1797 r.
 - omawia ostatnie lata życia Stanisława Augusta Poniatowskiego
 - omawia stosunek Rosji, Austrii i Prus do rozbiorów Rzeczypospolitej
 - przedstawia stosunek państw europejskich do rozbiorów
- Ocena bardzo dobra
- lokalizuje w czasie wkroczenie wojsk szwedzkich do Saksonii (1706), wprowadzenia wojsk saskich do Rzeczypospolitej (1710), zamieszki religijne w Toruniu (1724)
 - identyfikuje postacie Michała Fryderyka i Augusta Aleksandra Czartoryskich, Stanisława Poniatowskiego
 - przedstawia okoliczności, w jakich Rzeczpospolita została wplątana w wielką wojnę północną
 - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polska popadła w zależność od Rosji – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Piotr I w sporze między Augustem II i szlachtą
 - lokalizuje w czasie kasatę zakonu jezuitów (1773)
 - omawia wpływ myśli oświeceniowej na reformy oświaty w Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.
 - stosuje pojęcie koliszczyzna
 - lokalizuje w czasie powołanie generalności (1769), próbę porwania Stanisława Augusta Poniatowskiego (1771)
 - identyfikuje postacie Kajetana Sołtyka, Andrzeja Załuskiego, Wacława Rzewuskiego
 - omawia przebieg interwencji rosyjskiej w Rzeczypospolitej w latach 1767– 1768 i jej konsekwencje
 - wyjaśnia, jaką rolę przypisywała sobie Rosja w stosunku do Rzeczypospolitej
 - identyfikuje postacie Franciszka Pincka, Franciszka Smuglewicza, Zygmunta Vogla, Stanisława Trembeckiego, Franciszka Salezego Jezierskiego, Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Marcina Poczubutta- Odlanickiego, Samuela Chrościkowskiego, Krzysztofa Kluka
 - omawia osiągnięcia nauki polskiej w epoce oświecenia
 - identyfikuje postacie Andrzeja Zamojskiego, Michała Kazimierza Ogińskiego
 - omawia plany reform proponowanych przez Stanisława Augusta Poniatowskiego po I rozbiore
 - wyjaśnia, jakie znaczenie dla reform Rzeczypospolitej miał zjazd w Kaniowie i wojna rosyjsko-turecka
 - wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II sprzeciwiała się wprowadzeniu w Rzeczypospolitej Kodeksu Zamojskiego
 - przedstawia okoliczności, jakie towarzyszyły zawarciu sojuszu Rzeczypospolitej z Prusami
 - identyfikuje postać Scipione Piattolego
 - przedstawia reakcję Rosji i Prus na Konstytucję 3 maja
 - omawia gospodarcze skutki wojny w obronie konstytucji
 - lokalizuje w czasie zawiązanie tzw. klubu polskich jakobinów (1794), samosądy w Warszawie (VI 1794), początek oblężenia Warszawy (VII 1794)
 - identyfikuje postacie Piotra Ożarowskiego, Józefa Ankwicza, Józefa Kossakowskiego
 - charakteryzuje polską emigrację polityczną po 1793 r.
 - przedstawia rolę kosynierów w powstaniu kościuszkowskim
 - identyfikuje postacie Michała Bobrzyńskiego, Władysława Smoleńskiego
 - porównuje stosunek warszawskiej i krakowskiej szkoły historycznej do przyczyn upadku Rzeczypospolitej
- Ocena celująca
- ocenia panowanie Augusta II Mocnego
 - ocenia programy reform Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.
 - ocenia politykę zagraniczną Augusta III
 - ocenia postanowienia sejmu repninowskiego
 - ocenia działania konfederatów barskich
 - ocenia wpływ decyzji sejmu rozbiorowego na funkcjonowanie państwa polskiego
 - ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury i sztuki oświecenia w Polsce

- ocenia przemiany w polskiej edukacji w XVIII w.
- ocenia rolę Stanisław Augusta Poniatowskiego w pracach Sejmu Czteroletniego
- ocenia reformy przeprowadzone przez Sejm Wielki
- ocenia historyczne znaczenie Konstytucji 3 maja
- ocenia szanse Polaków na utrzymanie reform Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja
- ocenia postawy opozycji magnackiej wobec reform Sejmu Wielkiego
- ocenia decyzje sejmu rozbiorowego
- ocenia szansę utrzymania niepodległości przez Rzeczpospolitą po II rozbiore
- ocenia historyczne znaczenie rozbiorów Rzeczypospolitej
- ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej

VII. EPOKA NAPOLEOŃSKA

Ocena dopuszczająca

- lokalizuje w czasie kodeks cywilny Napoleona (1801), koronację cesarską Napoleona (1804)
- identyfikuje postać Napoleona Bonaparte
- wymienia reformy Napoleona w okresie konsulatu
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Napoleon sięgnął po koronę cesarską
- stosuje pojęcia blokada kontynentalna, „bitwa trzech cesarzy”
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805), ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806)
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon zastosował blokadę kontynentalną wobec Wielkiej Brytanii
- przedstawia skutki wojen napoleońskich do 1807 r.
- stosuje pojęcie „bitwa narodów”
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Moskwę (1812), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815)
- identyfikuje postać Napoleona I
- przedstawia skutki wyprawy Napoleona na Rosję
- wyjaśnia, dlaczego bitwę pod Lipskiem nazwano „bitwą narodów”
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Napoleona i Europy miała bitwa pod Waterloo
- stosuje pojęcie Legiony Polskie
- lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797), powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech (1797)
- identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego
- omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech
- omawia okoliczności powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech i jej znaczenie
- lokalizuje w czasie powstanie Księstwa Warszawskiego (1807), konstytucję Księstwa Warszawskiego (1807), upadek Księstwa Warszawskiego (1813)
- lokalizuje w przestrzeni zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego
- omawia ustrój Księstwa Warszawskiego

Ocena dostateczna

- stosuje pojęcia dyktatoriat, konsul, konkordat, kodeks cywilny
- lokalizuje w czasie wyprawę do Egiptu (1798), zamach 18 brumaire’a (1799), konkordat (1801)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Marengo i Hohenlinden (1800)
- lokalizuje w przestrzeni republiki siostrzane stworzone przez Francuzów
- omawia przyczyny i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu
- wyjaśnia, dlaczego zamach z 1799 r. uważa się za koniec rewolucji francuskiej
- opisuje reformy wprowadzone we Francji za rządów Napoleona jako pierwszego konsula
- stosuje pojęcie Wielka Armia
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwę pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807), pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia, bitwę pod Somosierrą (1808)
- lokalizuje w przestrzeni kraje uzależnione od Napoleona
- przedstawia rywalizację francusko-brytyjską na pocz. XIX w.
- przedstawia postanowienia pokoju w Tylży
- wyjaśnia, dlaczego 1807 r. uważa się za moment hegemonii Francji w Europie

- stosuje pojęcie „sto dni” Napoleona
- lokalizuje w czasie „sto dni” Napoleona (1815)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wagram (1809), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa
- omawia przyczyny i przebieg wyprawy Napoleona na Rosję
- opisuje okoliczności klęski Napoleona w 1813 r. i jej skutki
- omawia próbę przejęcia władzy przez Napoleona w 1815 r. i jej skutki
- przedstawia skutki polityczne i społeczne epoki napoleońskiej dla Europy
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Civita Castellana (1798), utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), bitwę pod Hohenlinden (1800), wysłania legionistów na San Domingo (1802)
- identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Jana Ursyna Niemcewicza, Karola Kniaziewiczza
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których walczyły polskie oddziały
- omawia sytuację na ziemiach polskich po III rozbiorze
- charakteryzuje organizację wewnętrzną Legionów
- opisuje losy Legionów po 1802 r.
- stosuje pojęcie „druga wojna polska”
- lokalizuje w czasie „drugą wojnę polską” (1812)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia, bitwę pod Raszynem (1809)
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I
- lokalizuje w przestrzeni zmiany w zasięgu terytorialnym Księstwa Warszawskiego
- omawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego
- przedstawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego
- omawia znaczenie Księstwa Warszawskiego
- Ocena dobra
- stosuje pojęcie republiki siostrzane
- lokalizuje w czasie konstytucję roku VIII (1799), wojnę z II koalicją antyfrancuską (1799–1802)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod piramidami (1798), bitwę pod Abu Kir (1798), bitwę pod Marengo (1800)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Campo Formio (1797), pokój w Lunéville (1801), traktat w Amiens (1802) oraz ich postanowienia
- charakteryzuje karierę polityczną i wojskową Napoleona Bonaparte
- omawia cechy charakterystyczne rządów dyktatoratu
- przedstawia okoliczności w jakich Napoleon przejął władzę we Francji
- opisuje ustrój Francji za rządów konsulatu
- lokalizuje w czasie powstanie Wielkiej Armii (1804–1805), powstanie Związku Reńskiego (1806), wojnę w Hiszpanii (1808)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia
- identyfikuje postacie Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III, Arthura Wellingtona
- opisuje przyczyny konfliktów Napoleona z państwami europejskimi w latach 1803–1807
- omawia politykę, jaką prowadził Napoleon w krajach znajdujących się we francuskiej strefie wpływów
- omawia przebieg i skutki ekspansji Francji w Hiszpanii
- lokalizuje w czasie odstąpienie Rosji od blokady kontynentalnej (1811), wojnę z wielką koalicją (1813), zajęcie Paryża przez wojska koalicji (1814), pokój paryski (1814), zesłanie Napoleona na Elbę (1814), zesłanie Napoleona na Wyspę św. Heleny (1815)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Arthura Wellingtona, Ludwika XVIII
- omawia przejawy hegemonii Francji w Europie w latach 1809–1812
- opisuje taktykę przyjętą przez Rosjan w walce z Napoleonem
- omawia postanowienia pokoju paryskiego z 1814 r.
- stosuje pojęcia cyrkuł, Agencja, Deputacja Polska
- lokalizuje w czasie bitwę pod Rimini (1797), bitwy nad Trebią, pod Novi, pod Legnano i Magnano (1799), obronę Mantui (1799), założenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800)

- identyfikuje postać Pawła I, Samuela Bogumiła Lindego, Franciszka Barssa, Franciszka Dmochowskiego, Józefa Sułkowskiego
 - charakteryzują sytuację społeczną na ziemiach polskich po II rozbiórce
 - przedstawia działalność oświatową, ekonomiczną i aktywność kulturalną Polaków po III rozbiórce
 - porównuje sytuację Polaków pod zaborami
 - omawia udział Legionów Polskich w walkach we Włoszech
 - przedstawia działalność Legii Naddunajskiej
 - stosuje pojęcia Komisja Rządząca, szwoleżerowie
 - lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), zniesienie poddaństwa chłopów w Księstwie Warszawskim (1807), zajęcie Warszawy przez wojska rosyjskie (1813)
 - identyfikuje postać Stanisława Małachowskiego
 - omawia zmiany w sytuacji społeczeństwa Księstwa Warszawskiego
 - przedstawia rozwój szkolnictwa i życia narodowego w Księstwie Warszawskim
 - omawia militarne znaczenie Księstwa Warszawskiego dla ekspansji napoleońskiej
 - omawia przebieg i skutki wojny z Austrią
- Ocena bardzo dobra
- lokalizuje w czasie przejęcie przez Napoleona dowództwa nad wojskami we Włoszech (1796), bitwę pod Mondovi (1796), bitwę pod Lodi (1796), powstanie Republiki Cisalpińskiej (1797), kapitulację wojsk francuskich w Egipcie (1801)
 - identyfikuje postaci Jeana Jourdana, Jeana Moreau, Jeana François Champolliona, Emmanuela Josepha Sieyès, Rogera Ducosa
 - wyjaśnia, jakie były skutki zainteresowania europejskich badaczy zabytkami starożytnego Egiptu
 - przedstawia przebieg i skutki walk z I i II koalicją antyfrancuską
 - wyjaśnia, jakie znaczenie dla Włoch miało utworzenie Republiki Cisalpińskiej
 - lokalizuje w czasie powstanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806)
 - identyfikuje postać Józefa Bonapartego
 - omawia przebieg i skutki wojny z III i IV koalicją antyfrancuską
 - omawia organizację Wielkiej Armii Napoleona
 - lokalizuje w czasie powstanie V koalicji antyfrancuskiej (1809), bitwę pod Aspern-Essling (1809), styl empire (1800–1815), włączenie królestwa Niderlandów do Francji (1810), bitwy pod Lützen i Budziszynem (1813)
 - identyfikuje postać Jeana–Baptiste Bernadotte’a
 - omawia przebieg i skutki wojny z V i VI koalicją antyfrancuską
 - wyjaśnia, w jaki sposób doszło do objęcia tronu Szwecji przez Jeana–Baptiste Bernadotte’a
 - wyjaśnia, dlaczego postać Napoleona Bonapartego w wielu krajach europejskich owiana jest legendą
 - stosuje pojęcia landrat, justycjariusz
 - lokalizuje w czasie założenie Centralizacji (1796), powstanie Towarzystwa Republikanów Polskich (1798), wznowienie działalności uniwersytetu w Wilnie (1803), otwarcia liceum w Krzemieńcu (1805)
 - identyfikuje postaci Onufrego Kopczyńskiego, Jana Śniadeckiego, Franciszka Karpińskiego, Waleriana Dzieduszyckiego, Franciszka Gorzkowskiego
 - charakteryzuje polską konspirację niepodległościową na ziemiach polskich pod zaborami i na emigracji
 - omawia i ocenia stanowisko Tadeusza Kościuszki wobec Napoleona
 - lokalizuje w czasie wprowadzenie Kodeksu cywilnego w Księstwie Warszawskim (1808)
 - charakteryzuje prorosyjską orientację części polskiej szlachty i magnaterii
- Ocena celująca
- ocenia rządy Napoleona jako pierwszego konsula
 - ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich
 - ocenia postawę Napoleona wobec Legionów Polskich
 - ocenia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech dla polskiej sprawy narodowej
 - ocenia politykę Napoleona wobec Polski i Polaków
 - ocenia możliwości utrzymania polskiej państwowości na początku XIX w.